1932 HE

Bağımsızlık ve Demokrasi Mücadelesinde

halkevi

SAYI :9 HALKEVLERİ YAYIN ORGANI AĞUSTOS 1979

başyazı

Direniş Ve Kültür

Nicaragua'da halk kazandı, Emperyalizm dünya halklarının devrimci mücadelesine boyun eğiyor.

Emperyalizmin ve faşizmin ülkemizde yenilmesi de bağımsızlık ve demokrasiden yana güçlerin önündeki zor ama başarılabilecek bir görev olarak ortaya çıkıyor. Ancak bu görevin başarıyla sonuçlanması emperyalizme ve faşizme karşı doğru bir devrimci mücadele anlayışına sahip olmakla yerine getirilebilinir. Bütün emekçi halk güçlerinin birliğinin sağlanması, pratikte doğru bir eylem çizgisinin izlenmesi bu anlayışın hayata geçirilmesinin önemini daha da güncelleştirmektedir.

Emperyalizmin öz kaynaklarından beslenen faşist güçlerin, ilerici halk güçlerini sindirip dağıtmak ve geniş halk kesimlerini teslimiyete zorlamak amacıyla, yaygın saldırı ve katliamları sürüyor. Yaşadığımız günler bu sorunun önemini daha açık bir şekilde ortaya çıkartmaktadır.

Ülkemizin her yanında ve toplumun tüm kesimlerinde faşist güçlerin saldırıları ve buna karşı halk güçlerinin savunmaları sonucu ortaya çıkan çatışmalar gittikçe yaygınlık kazanıyor. Faşist terör toplumun örgütsüz ve bilinçsiz kesimleri üzerinde amaçlanan doğrultuda bir korku ve teslimiyet eğilimi yaratmayı amaçlıyor. Faşist saldırıların yaygınlık kazandığı yerlerde de, halk kesimleri içinde savunma ve dayanışma eğilimleri güçleniyor. En geniş halk kesimleri içinde doğup gelişen faşizme karşı direnme eğilimlerinin örgütlendirilmesi, bu eğilimlerin devrimci bir direniş mücadelesine dönüştürülmesinin gerekliliği de tartışma götürmez bir yalınlıkla görevlerimize ilişkin sorunumu aydınlatıyor.

DİRENİŞ MÜCADELESİNDE KÜLTÜRÜN ÖNEMİ

Bir sınıfın ideolojisi, sistemli bir bütün demektir. Bu sistemli bütün, ait olduğu sınıfa hayatın her alanındaki her türlü eylemi için bir ideolojik bakış açısı da sunar.

Kültür konusundaki politikalar da, bütün politikalar gibi, ait oldukları ideolojik bakış açısı bağlamında değerlendirilebilir.

Devrimci mücadele, çok boyutlu bir alandır. Direniş mücadelesinde kültür alanı devrimci mücadelenin verileceği alanlardan birisidir. Daha önemlisi devrimci mücadelenin amaçlarından ve araçlarından birisi olmasıdır. Ancak doğru devrimci politik çizginin temel aldığı çalışmalara göre biçimlenir.

Genel olarak emperyalizm döneminde burjuva kültürünün ilerici dinamiği tümüyle yiter. Emperyalizm ülkemizde bağımlı ve çarpık ekonomiyi nasıl oluşturmuşsa kültürde de özgün dinamiği geliştirmemiş ve yapay bir kültür yapısının oluşmasını sağlamıştır.

Emperyalizmin kültür politikası içerisinde, insanı örgütsüz yığınlara dönüştürme amacı vardır. Tüketim hırsı güdüleştirilir. İnsanlar kültürel yaşamdan soyutlanır. Toplumsal korku yaygınlaştırılır. Emperyalizm döneminde ortaya çıkan faşizm olgusunda ise; kültürel gelişmenin önünün tıkanması değil, açıktan açığa kültürün yokedilmesi vardır. Toplumsal korkunun temel alınması, kültür ve sanat eylemlerinde de bu korkuyu besleyecek gerici çalışmaların, insanların eğitilmemiş her türlü gerici özelliklerinin, güdülerinin kültürel araçlarla körüklenmesi ve insanların örgütsüz insan sürüsü haline getirilmesi temel politik hedeftir.

Faşizme karşı sürdürülen mücadeleyi, devrimci mücadele bütünü içinde, yapay kültürle mücadeleyi abartmadan ama bu mücadelenin küçümsenmesine de karşı durarak kavramalıyız.

Yapay kültüre karşı mücadele, faşizme karşı verilen mücadele biçimleriyle birlikte hayata geçirilmelidir. Halkımızın direnme gücü, dayanışma bilinci ve kendine güveni adım adım çok yönlü mücadele araçlarının doğru kullanılmasıyla gelişebilir.

Devrimci Halkeviciler bugüne kadarki deneyierini irdeleyerek, çalışmalarımızdaki hata ve eksikliklerin saptanmasına ve bunların düzeltilmesine çalışmalı, faşizme karşı güçlü bir direniş mücadelesinin yaratılıp örgütlendirilmesi yolundaki devrimci mücadeleyi, daha ileri boyuta yükseltmeye çaba harcamalıdır.■

Faşist Terör Sürüyor!

Kilimli Halkevi Bombalandı

KİLİMLİ HALKEVİ BOMBALANDI

Daha önce yetkililerin uyarılmalarına karşın hiçbir önlem alınmaması sonucu Zonguldak'ın Kilimli ilçesi Halkevi Şubesi, geçtiğimiz hafta bombalanmıştır. Çevrede panik yaratan patlama Halkevi binasında oldukça büyük maddi hasara yolaçmış, Halkevi'ndeki Atatürk büstü parçalanmıştır. Ulusal Değerlerimiz'e sahip çıkılması gereği

(Devamı Sayfa 2'de)

HALKEVİNİN BOMBALANDIKTAN SONRAKİ DURUMU

Türkeş Faşist !

Frankfurt 3. Sulh Ceza Mahkemesi, MHP genel başkanı Alpaslan Türkeş'e «faşist» denilebileceğine karar vermiştir. Karar, Türkeş'in Federal Almanya'daki IG—Metall sendikasının yayın organında aleyhinde çıkan iddialar üzerine sözkonusu mahkemeye başvurması sonucu alınmıştır. IG—Metall gazetesinde, bundan bir süre önce, MHP yanlısı örgütlerin Almanya'da ve Avrupa'nın diğer ülkelerinde giriştikleri kanlı eylemler konu edilmiş, bu olaylarla Türkeş'in bağlantısı olduğu iddia edilmiş ve MHP genel başkanı Alpaslan Türkeş'e **faşist** denilmişti. Bunun üzerine Türkeş, mahkemeye başvurarak kendisinin «demokrat» olduğunu, faşist olmadığının **karara** bağlanmasını istemişti. Mahkemeyse, IG—Metall dergisinde çıkan iddiaları ve kanıtları çürütebilecek hiçbir delili sunmadığı için Türkeş'in faşist olmadığını öne süren iddiasını reddetti ve davayla ilgili tüm giderler MHP tarafından karşılandı. Karara itiraz eden MHP genel başkanı Alpaslan Türkeş, bir üst mahkemeye başvurarak faşist olmadığının karara bağlanmasını istedi. Ancak üst mahkeme de bu konuda olumsuz yanıt verdi, Türkeş'in gösterdiği kanıtların hiçbirinin kendisinin «demokrat» olduğunu göstermediğini karara bağladı.■

«Baba» Uğurlu Kimdir?

Bundan bir süre önce kamuoyunu uzunca bir süre ilgilendiren, işadamı Hüseyin Uğurlu'nun kaçırılması olayı, sanıkların verdikleri beklenmedik ifadelerle ilginç boyutlar kazanmıştır. Sanıklar, Uğurlu'nun ailesi tarafından kaçırıldığını, çocuklarının «— Babanızı öldüreceğiz» tehdidine kayıtsız kaldıklarını, hatta Uğurlu'nun ölmesini istediklerini iddia etmişlerdir. Sanık Ahmet Göral, Uğurlu'nun **yeraltı dünyasıyla ilişkilerinin** yanında, politik etkinliğinin de olduğunu söylemiş, İmar ve İskan Bakanı Ahmet Karaaslan'ın Hüseyin Uğurlu'nun isteğiyle istifaya zorlandığını iddia etmiştir. Öte yandan Uğurlu'nun MHP'ye ve Ülkü Ocakları'na para yardımı yaptığı sanıklarca ifade edilmiş. Türkiye'nin Doğu bölgesinde son zamanlarda çıkan kanlı olaylarda, «Baba» Uğurlu'nun sağladığı silah ve paranın kullanıldığı söylenmiştir. **Uğurlu olayının** ardındaki gerçeklerin, önümüzdeki günlerde emniyet yetkilileri tarafından kamuoyuna açıklanması beklenmektedir.■

ABD, Askeri Müdahaleye Hazırlanıyor

Uzunca bir süredir özel bir bir ordunun, ABD'nin Mojave çölünde manevralar yaptığı, çöl savaşına hazırlandığı bildirilmiştir. İran'daki son gelişmelerin ardından Arap ülkelerinin ABD emperyalizmine karşı kesin bir tutum takınmaları, ABD'nin Orta Doğu'ya **doğrudan** bir müdahaleyi düşündüğü iddialarını yaygınlaştırmıştır. Bu nedenle ABD'nin ikinci bir petrol bunalımına askeri bir müdahaleyle çözüm arayacağı görüşü yaygınlık kazanmaktadır. Daha önceleri kamuoyundan titizlikle saklanan bu manevraların artık sık sık tekrarlanır olması, gizliliğin bir kenara bırakılarak «yüksek ABD çıkarları» propogandasının gün deme alınmasını gerektirmiştir. Ancak ABD kamuoyunun, Vietnam gibi bir deneyimden sonra, böyle bir askeri müdahaleye duyarsız kalamayacağı, izin vermeyeceği, en azından çocuklarını bu istilacı ordudan çekeceği savunulmaktadır. Viet Nam savaşının sonucunu etkileyen önemli faktörlerden biri olan «savaş aleyhtarı» gösterilerin son zamanlarda durulması, ABD hükümetine, «ulusal menfaatlerden» sözetme, emperyalist işgalciliği kamuoyu karşısında **meşrulaştırma** fırsatını vermişti. Ancak ABD halkı, ülkelerindeki yapay zenginliğin, sorumsuz tüketim alışkanlığının nerelerden kaynaklandığını anlamaya başlamış, emperyalist —kapitalist sistemin artık yoksul halkların kanını içerek ayakta durabilen bir vampir olduğunu görmüştür. Bu nedenle, ABD'nin Orta Doğu'ya veya herhangi bir petrol bölgesine yapacağı askeri çıkartmaya, en büyük tepkinin kendi halkından geleceği öne sürülmektedir.

örgüt haberleri

Tüm Şubelerimizin Dikkatine !

1 — Örgütsel bağımsızlığımızı korumak ve yaşatmanın ilk koşulu, örgütsel işbirliğimizi sağlamamıza bağlıdır.

Tüzüğümüzün 40. maddesi ışığında Genel Yönetim Kurulunun 27-28.5.1978 gün ve 3 Nolu kararı gereğince, yukardaki amaca ulaşmak için her şubemizin, ayda en az (100) liralık bir ödentiyi Genel Merkezimize düzenli olarak göndermesini zorunlu saymıştır.

Bugüne değin, yapılan uyarılara rağmen bu görevin isteni len düzeyde yapılmadığı görül müştür.

Çok önemli görevler yüklenen şubelerimizin yukardaki karar tarihinden geçerli olmak üzere; geçmiş ödentiler de dahil ödentilerin gönderilmesi zorunluluğunu bir kez daha hatırlatırız.

2 — Ödentilerin, hangi aylara ait olduğu belirtilerek ve olanaklar elverdiği ölçüde İş Bankası Merkez Şubesindeki 7574 numaralı hesaba yatırılması

Posta ile gönderme zorunluluğu halinde posta havale kağıdına şube adı belirtilerek gönderilmesini,

3 — Şube Genel Kurul Sonuçlarının, tüzüğümüzün 36. madde e/1 bendinde belirtilen tüm belgelerin eksiksiz olarak gönderilmesi ve tekrar yazışmalara neden olunmaması konusunda titizlik gösterilmesi önemle duyurulur.

HALKEVLERİ GN. MERKEZİ

— Örgütümüze sahip çıkalım
— Kongremizle ilgili hazırlıklarımızı tamamlayalım
— Halkevi Gazetesini güçlendirelim ve yaygınlaştıralım

Kilimli

üzerinde geçtiğimiz günlerde renkli basın sayfalarını parlak sözlerle dolduran kuruluş ve parti yöneticilerinin hiçbir tepki göstermedikleri patlama olayı, çevre halkı ve demokratik kuruluşlarca şiddetle kınanmıştır. Kilimli Halkevi Başkanı Mehmet Çağlar, bombalı saldırı üzerine yerel gazetelerde çıkan açıklamasında: «insanlık düşmanı faşizmi inine tıkmak görevdir» demiş, «faşizmin zam, zulüm, işkence ve bombalı, silahlı saldırılarının mücadelelerini durduramayacağını» söylemiştir. Çağlar, yerel gazetelerde çıkan açıklamasında özetle şöyle demiştir: «14 Ağustos gecesi, saat 3:15 sıralarında **eli kanlı faşist canilerce** Kilimli Halkevimiz bombalanmıştır. Halkevimize daha önce de girişilen saldırılar üzerine Başbakanlığa, Adalet Bakanlığına, İçişleri Bakanlığına kadar birçok yere başvurarak önlem alınmasını istemiştik. Ancak bugün bu önerilerimizin hiç de ciddiye alınmamış olduğunu görüyoruz. Zaten, ilerici içerikli bir duvar yazısını hemen silmeye kalkan belediye ve emniyet görevlileri birçok bölgede faşistlerin yazdıkları duvar yazılarını görmezden gelmektedirler. Bu bölgelerde, bu tür, faşist demogojiyi yansıtan yazıları halk silmiştir. Böylelikle faşist canilerin kimlerden cesaret aldıkları ortaya çıkmaktadır. Günümüzde emekçi halklara saldıran faşizm, döktüğü kanda boğulacaktır. Halkımız faşist odakları çok iyi tanımış, faşist yuvaların dağıtılması, faşizmin inine tıkılması ve kendi can güvenliği için mücadele etmektedir. Tüm Demokratları İlericileri, Yurtseverleri halkımızın yanında faşizme karşı savaşmaya çağırıyoruz.» ■

BU SABAH

dudaklarım bir yeni sevinin coşkusuyla
türküler söylüyor
bu sabah
mavi sürgünler veriyor
söğüt dalları
yüreğimin gümbürtüsü sarıyor bedenimi
ezip geçiyorum
tankları
topları
panzerleri

Mustafa Burhan Güneş

BİR YORUM

Halkımız Neden Yağ Bulamıyor?

Hilmi LOKMAN
Kimya Mühendisleri Odası

Yağ, insan yaşamının en önemli besin maddelerinden biridir. Kişi başına tüketim, gelişmiş kapitalist ülkelere göre düşük de olsa ülkemiz insanları açısından da durum böyledir.

Tarımın, ülkemiz ekonomisinde sanayiye eş düzeyde, hatta dışsatım olanakları incelendiğinde sanayiye göre önde gelen bir yeri vardır. Bir başka deyişle, Türkiye'de, halkımızın tüm besin gereksinimini karşılayacak ölçüde bir tarım potansiyelinin varlığı yadsınamaz.

Ama ülkemizde, yadsınamayacak bir gerçek daha var:

Piyasada yağ bulunamamaktadır. Halkımız bir paket yağ alabilmek ümidiyle günlerini kuyruklarda geçirmektedir. Yağ günümüzde, ekonomik bir sorun haline gelmiştir.

Bir tarım ülkesinde, halkın her türlü besin gereksinimini karşılayacak tarımsal potansiyele sahip bir ülkede, hemen her türlü hammadde ürünleri kolaylıkla üretilebilen bitkisel yağlar neden bulunamamaktadır? Bu soruya verilecek doğru yanıt, yağ konusunu Türkiye'de bir sorun haline getiren ve bu sorunu bugünkü boyutlarına ulaştıran gerçek suçluları ortaya çıkaracaktır.

YAĞ YOKLUĞUNUN SORUMLUSU KİMDİR?

Günümüzde yaşanan yağ yokluğu, siyasal iktidarların yıllardır uygulaya geldiği yanlış politikaların sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Halkın, ülkenin çıkarlarına ters olan bu politikalar, siyasal iktidarlar tarafından, kısa vadede olsa, emperyalistlerin ve ülke içindeki yerli ortaklarının sorunlarının çözümü için gündeme getirilmiştir. Siyasal iktidarlar, yıllardır, yağ hammaddeleri olan ayçiçeği, pamuk ve benzeri yağlı tohum üreticilerinin sorunlarıyla hemen hiç ilgilenmemişlerdir. Ama, halkın ürettiği yağlı tohumları satın alıp, yağ haline getiren yağ sanayicilerinin sorunlarının çözümü için her türlü çabayı harcamışlardır.

1945—1950 yıllarına kadar halkımız, yağ gereksinimini esas olarak tereyağ, sadeyağ, gibi hayvansal yağlarla, zeytinyağı, pamukyağı, susamyağı, ayçiçeği yağı gibi bitkisel yağlardan karşılamaktaydı. Yağ yokluğu gibi bir sorun yoktu.

1952 yılında uluslararası bir Tekel olan Unilever-iş İstanbul'da bir margarin fabrikası kurmuş, VİTA, SANA gibi margarinleri üretmeye başlamıştır. Bu andan itibaren margarinle Tereyağı ve Zeytinyağı arasında bir rekabet başlamıştır. Margarin tüketimi sürekli körüklenmiş, otuz yıl önce margarinden haberi dahi olmayan halkımız, bugün yılda 200 bin ton margarin tüketir hale gelmiştir.

Geleneksel yağlardan tereyağı, plansız dengesiz fakat sürekli aleyhine gelişen ekonomik yapı nedeniyle üretim maliyetinin hızla artmasından dolayı rekabeti kısa zamanda yitirmiştir. Margarin tekellerinin, bir paket margarin alana «margarinle pişirilen yemek tariflerinin yer aldığı bir yemek kitabının» hediye edilmesi gibi kampanyaları, tereyağının damar tıkanıklıklarına yol açtığı şeklindeki propagandaları da rekabetin margarin lehine sonuçlanmasında etken olmuştur.

Benzeri bir durum Zeytinyağı üretimi için de söz konusudur. Son yirmi yıldır, zeytinciliğimizin geliştirilmesi için hiçbir olumlu adım atılmamış, hatta atılması düşünülen bazı adımlarda engellenmiştir. Sonuçta zeytinyağı da margarin karşısında rekabeti yitirmiş ve günümüzde margarin ençok tüketilen yağ haline gelmiştir. Bu anlamda, yağ darlığı esas olarak Margarin darlığı şeklinde ortaya çıkmış ve gelişmiştir.

MARGARİN DARLIĞI NASIL ORTAYA ÇIKTI?

Margarin ülke içinde tüketiminin artmasıyla, en temel margarin hammaddesi olan ayçiçeği üretimi de hızla artmıştır. Fakat özellikle, 1970 yıllarından itibaren ayçiçeğine uygulanan yanlış ta

ban fiyat politikası yani ayçiçeği taban fiatlarının düşük tutulması, üreticiyi ayçiçeğinden başka ürünler yetiştirmeye adeta zorlamıştır. Sonuçta ayçiçeği üretimi azalmış, hammadde açısından bir «açık» ortaya çıkmıştır. Bu koşullarda yapılması gereken tek şey, üreticinin ayçiçeği vb. yağlı tohumları üretmeye teşvik edilmesidir. Özellikle 1972—1973 yıllarında bu durum ortaya çıkınca, siyasal iktidar, halkın, üreticinin sorunlarıyla hemen hiç ilgilenmemiş, fakat aynı ilgisizliği yağ sanayicilerine karşı göstermemiştir. Hammadde darlığı ortaya çıkar çıkmaz bu açık üretimin teşvik edilip arttırılmasıyla kapatılmayıp, ithalatla kapatılmaya çalışılmıştır. Yabancı ülkelerden milyonlarca dolar ödenerek ithal edilen hammaddeler ve yağlar, yerli üretimin karşısına çıkarılmıştır. Bu da yetmemiştir. Ayçiçeği taban fiatları düşük tutulmaya devam edilirken, Devletin bu düşük fiatlarla üreticiden aldığı yağlı tohumlar, 2. MC döneminde getirilen bir uygulamayla, alış fiatından 5 lira düşük bir fiatla yağ sanayicilerine devredilmeye başlanmıştır.

Yağ sorunu emperyalizmden bağımsız ele alınamaz. Bugün, ülkemizde margarin üretiminin yarısı, uluslararası bir Tekel olan UNİLEVER tarafından gerçekleştirilmektedir. Bu anlamda yağ üretiminde dışa bağımlılık da söz konusudur., Dışa bağımlılık, hammadde açığının ithalatla kapatılması yoluna gidildiği zaman bir başka biçimde ortaya çıkmaktadır.

Kısaca, hammadde üretiminin arttırılması yerine ithalatın desteklenmesi, taban fiatlarının arttırılması yerine hazineden sanayicilere kilo başına beş lira ödenmesi, margarin üretiminin % 50 sinin emperyalist kuruluşlarca gerçekleştirilmesi yağ sorunun temelinde yatan gerçek nedenlerdir.

Dışa bağımlılık olgusu ve siyasal iktidarların halkın sorunlarına çözüm getirmeyen fakat yerli ve yabancı yağ sanayicilerinin çıkarları doğrultusunda gelişen politikaları yağ konusunu bugün bir «sorun» haline getirmiştir. Suçlu ise emperyalizmdir; emperyalizmin güdümündeki yerli yağ tekelleridir, siyasal iktidarlardır.

CHP ağırlıklı hükümet, yağlı tohum üretimindeki açığı Şeker Şirketine yağlı tohum üretimini teşvik yetkisi vererek çözmeye çalışmış sonuçta bugün bütün boyutlarıyla yaşanan bir KOLZA olayı ortaya çıkmıştır. Şeker Şirketi Ayçiçeği yerine Kolza ekimini teşvik etmiş, Trakya'da 250 bin dönümlük arazi KOLZA ile doldurulmuştur. KOLZA üreticileri, ürünün destekleme alımları kapsamına alınmasını beklerken, tam ürünün hasadı anında Kolza yağının gıda sanayiinde kullanılması yasaklanmıştır. Bunun anlamı, bitkisel yağ açığının kapatılması yönünde alınan önlemlerin, harcanan çabaların boşa gittiğidir.

Üstelik, islah edilmemiş tohumlardan üretildiği için, içinde yüksek oranda erusik asit gibi kalp hastalıklarına yol açıcı bir madde taşıyan KOLZA yağı bugün ayçiçeği yağı adı altında piyasayada sürülmüştür. Bu da Kolza olayının, insan sağlığını tehdit eden bir yönüdür.

Bugünlerde yetkililerin yaptığı açıklamalardan yakın zamanda yağ sorununun çözülemeyeceği anlaşılmaktadır. Hükümet yetkililerinin «yağ sorununun çözümü için etkin önlemler alındığı» yolundaki açıklamalarının ardından nereden ne kadar yağ alınacağı belirtilmektedir. Etkin önlem denen şey aslında İTHALAT'tır. Yıllardır yağ konusunu bir sorun haline getiren ve bugünkü boyutlarına ulaştıran faktörlerden biri olan ithalat, sorunun çözümü doğrultusunda alınmış «etkin bir önlem» asla olamaz. Olsa olsa sorunu biraz daha derinleştirmekte «etkin bir önlem» olabilir.

Günümüzde yağ darlığı stokçuluk ve karaborsa arasında çok sıkı bir ilişki vardır. Bu yollarla yağ açığı yapay olarakda körüklenmektedir. Çok gevşek olan denetim mekanizmasına rağmen, hergün ele geçirilen stok edilmiş yağlar ülke çapında önemli ölçüde stokların bulunduğunu belgelemektedir. Kaldı ki yakalanan daima küçük balık olmaktadır. Düzenin doğal sonucu olarak, büyük balıklara dokunulmamaktadır. Örneğin, hammadde yokluğu nedeniyle Mayıs ayında üretimi durdurduğu açıklanan Unilever'in hammadde depolarında ne olduğu bilinmemektedir. Hammadde yokluğuna rağmen MARSA'nın 1978 kârının 8 milyona nasıl ulaştığı hiç araştırılmamaktadır.

Yağ sorunu, üretiminden tüketimine aslında sistemin bir sorunudur. Bu sorun, bugüne kadar olduğu gibi şurasından burasından çekiştirme niteliğindeki önlemlerle temelden çözülemez. Fakat, konuya halkın çıkarları, ülkenin çıkarları açısından yaklaşılarak, geçici de olsa, kısa vadedede halkın yağ gereksinimini krşılayacak önlemler alınabilir. Bunun için:

— Yağlı tohum üreticisi, yağ üretiminde de söz sahibi olmalıdır. Üretenler, üretim sürecinde aynı zamanda yöneten olmalıdır. Demokratik Halk kooperatifçiliği, üretim ve dağıtımda etken olarak örgütlenmektedir. Yağlı tohum üretimi teşvik edilmelidir.

— Geleneksel yağlar olan zeytinyağı ve tereyağı üretimi ve tüketimi teşvik edilmelidir. Zeytincilik ve hayvancılık geliştirilmelidir. Bugün piyasada zeytinyağı darlığına neden olan, büyük ihracatçı firmaların elindeki 50 bin tona yakın zeytinyağı stoku bulunup, piyasaya sürülmelidir.

— Yağ üretimindeki emperyalizme bağımlılık zincirleri kırılmalı yağ fabrikaları kamulaştırılmalıdır.

— Üretimden tüketime uzanan süreçte halkın çıkarlarına karşı olan tüm ilişkiler, uygulamalar tasfiye edilmeli, Devlet, anayasa da belirtilen «halkın besin gereksinimini karşılamak» görevini yerine getirmeli, halkımızın yağ gereksinimi en kısa zamanda karşılanmalıdır. ■

Emine Boztepe

Çocuk ve Çocuk Yılı

«Çocuklar en değerli varlıklarımızdır.»

«Çocuklar geleceğimizdir.»
«Çocuklara mutlu yarınlar armağan etmek görevimizdir.»

1979 yılı boyunca bu ve buna benzer pek çok sözcükler duyacağız. Çünkü 1979 Birleşmiş Milletler tarafından Çocuk Yılı ilan edildi. Hâlâ insanca dünyaya gelebilme olanaklarından yoksun olan, ilkel koşullarda dünyaya gelemeden ölen çocuklara; ilgisizlik ve olanaksızlıklar sonucu en basit salgın hastalıktan ötürü kitleler halinde ölen çocuklara; köy yollarında okula ya da doktora ulaşmak için çabalarken donup hayatını yitiren çocuklara; bir lokma ekmek için, ailelerine yardımcı olabilmek için, zehirli gazlar içinde boğulan, ellerini kollarını makine tezgahlarında yitiren, alın terlerini amansız sömürücülere peşkeş çeken çocuklara; Hiroşima'da, Vietnam'da, Nazilerin gaz vagonlarında kitleler halinde katledilen çocuklara; kendi topraklarında mülteci olan Filistinli çocuklara 'armağan' dır bu yıl. Ve elbetteki, bir eli yağda, bireli balda, yediği önünde, yiyemediği arkasında olan ama gene de mutluluğu sağlanamamış olan burjuva çocukları da bu yılı coşkuyla karşılıyorlar. Çocuk Yılı'nın amacını daha doğru kavrayabilmek, bu yıl içinde yapılacak çalışmaların sorunları ne ölçüde çözebileceğini objektif olarak değerlendirebilmek için ilkin, çocuğun ne olup olmadığını ve toplumların tarihi gelişim süreci içinde, çocuğun aldığı yeri incelemek gerekir.

Çocuk; insanın yavrusu, hayata yeni başlayan küçük bir varlıktır. İnsanoğlu neslini sürdürebilmek için iki tür üretim içindedir. Neslini üretir ve neslinin yaşamını sürdürecek maddi servetleri üretir. İnsanoğlunun neslini sürdürecek olan çocuk, doğası gereği uzunca bir süre asalak yaşar ve madde-bilinç ilişkisini özünde taşır. İşte bu özellikleri, onu diğer canlı yavrularından ayırır. Çocuk varlığını sürdürebilmek için sosyal çevresine bağımlıdır. İnsan bilincini belirleyen sosyal çevre olduğundan, çocuğun gelişim sürecinde, onun her türlü davranış, zihin ve bedensel özelliklerini, ağırlıklı olarak belirleyen, o sosyal çevrenin koşullarıdır. Çocuğun içinde yaşadığı toplumsal düzen, üretim biçimi (alt—yapısı) ve ondan kaynaklanan üst—yapı kurumları ile çocuğu düzene koşullar.

İlkel komünal toplumda çocuğun eğitimi, klan içinde gerçekleşir. Çocuk doğal işbölümü içinde, toplumun yararına olarak üretime katkıda bulunur. Ancak üretici güçlerin gelişmesiyle, üretim araçlarının toplumsal niteliği ortadan kalkmış ve özel mülkiyet gündeme gelmiştir. Böylece, ezen ve ezilen sınıflardan oluşan toplum biçimleri ortaya çıkmıştır. Sınıflı toplumlarda, üretim araçlarını ellerinde bulunduran egemen sınıflar kendi çıkarlarını koruyan bu düzeni sürdürmek ve yetkinleştirmek için tüm araçları kullanmışlardır. Bu toplumlarda, egemen sınıfların baskısının en iyi örgütlendiği kurum, devlet ortaya çıkmıştır. Egemen sınıflar, devlet aracılığı ile baskılarını yasallaştırmışlardır. Sınıflı toplumlarda, çocuk da egemen sınıfların çıkarlarını koruyacak ve onun baskı ve sömürü düzenini yetkinleştirecek bir konuma girmiştir. Çocuğu bu konuma getirebilmek için ona verilmesi gereken eğitim, sınıflı toplumların ilk dönemlerinde ailenin görevidir. Özel mülkiyetin çekirdeği sayılan aile en ufak ekonomik birimi oluşturur. Ezen ve ezilen sınıfların kesin olarak birbirinden ayrılmasıyla «kutsal aile» önem kazanmıştır. Ancak devletin giderek yetkinleşmesi sonucunda, çocuğun düzene koşullandırılma işi zamanla aileden devlete kaymıştır.

(Sömürü düzeninin en son evresi olan) kapitalist toplumda, egemen sınıf burjuvazi varlığını sürdürebilmek için, aile ve devlet kurumlarından olabildiğince faydalanmaktadır. «Kutsal Aile» kavramı ile gerçekleştirilmek istenen, çocuğun önce babasına, sonra babaların babası devlete bağımlı olmasını, başkaldırmamasını, küçük yaşta düzene koşullanmasını sağlamaktır.) Günümüz dünyasının emperyalizm koşullarında, çocuğun düzene koşullandırılması, emperyalist eğitim ve kültür politikasına hizmet eden yaygın ve örgün eğitim kurumları ile yapılır.

Kapitalist toplumlarda çocukların yığınla sorunları vardır. Bu sorunlar tümüyle diğer toplumsal sorunlarla içiçe olup ekonomik düzenden kaynaklanmaktadır. Kapitalist ülkelerde, özellikle emperyalist ülkelerin sömürü alanı içinde olan geri bıraktırılmış ülkelerde, toplumsal sorunlar ve buna bağlı olarak çocuk sorunları da yoğunluk kazanmış, büyük boyutlara ulaşmıştır.

Sınıflı toplumlarda, her soruna olduğu gibi çocuk sorunlarına da sınıfsal açıdan yaklaşmak gerekir. Dünya genelinde emperyalist, kapitalist ülkelerde çocuklar, sınıflarının tüm özelliklerini ve yaşam koşullarına sahiptir. Dünyadaki sömürge ve yarısömürge ülkelerin çocukları da emperyalist boyunduruğun zulmü altındadırlar. Güneydoğu Asya'da, Hindistan'da, Pakistan'da, Güney Amerika'da her yıl milyonlarca çocuk açlıktan, bakımsızlıktan, salgın hastalıklardan ölmektedir. Eğitim düzeninin bozukluğu, yetersiz beslenme, kreş, sağlıksız yaşam koşulları gibi sorunlar emekçi kesimin çocuklarının boyunlarında bir zincir gibi asılıdır.

Bir ülkenin çocuk ölüm oranı, o ülkenin genel sağlık durumuyla birlikte toplumsal ve ekonomik durumunu da yansıtan bir aynadır. 1970 ve 1975 sayımına göre nüfusumuzun % 42 sini çocuklar oluşturmaktadırlar. Ülkemizdeki 0—14 yaş arası çocukların tüm çocuk nüfusuna oranı gelişmiş ülkelerden çok fazladır. Bu oran ülkemizde % 51.9 iken Fransa'da % 25.1, Almanya'da % 23, İtalya'da % 22, Türkiye'de 0—4 yaş arası bebeklerde ölüm hızı, kırsal bölgelerde 54.9, kentsel bölgelerde 38.8 dir. Toplam hız ise 50.9'dur. Diğer bazı ülkelerde ise bu oran çok daha düşüktür. Örneğin; İsveç e 1.69, Fransa'da 2.59 dur, çocuk ölüm oranı ise ABD 'e % 0.20, SSCB de % 0.15 iken, bizim ülkemizde bu oran % 1.53 dür. Türkiye'de köylerde doğan her 5 bebekten 1'i, bir yaşına basmadan ölmektedir. Gene kapitalist ülkelerde, egemen sınıflar tarafından çocuk emeği en kötü koşullar altında alabildiğine sömürülmektedir. Bu da çözüm bekleyen sorunların başında gelmektedir. İngiltere.de maden işletmeleri milyonlarca çocuğun kemikleri üzerinde yükselmiştir. Türkiye'de, özellikle tarım sektöründe çocuk emeği yoğun bir şekilde sömürülmektedir. Örneğin Hatay Bölgesi pamuk tarlalarında kullanılan işgücünün % 60 kadarı çocuklara aittir. Bir yıl içinde bu bölgede çalıştırılan yetişkin işçi sayısı 13.946 iken, çocuk işçi sayısı 24.442 dir. (Sayısal değerler için Bkz. UÇY TMKK 1979 Çocuk Yılı Konferansı, konuşma Metni, UÇY Hatay İl Komitesi Başkanı Önay Özgedik) Bu sayılar, ucuz işgücü olarak, kapitalistler tarafından çocuk emeğine gösterilen rağbetin korkunçluğunu yeterince açıklamaktadır. Sanayi sektöründe de çocuk emeğinin sömürü-

Nikaragua

Nikaragua üzerine bir inceleme, gazetemizin boyutlarını aşan bir çalışma olacaktı. Fakat bizim amacımız, okurumuzu günlük gazete haberciliğinin biraz daha üzerinde aydınlatmak, üzerinde çok tartışılan, birçok değişik yorumlara yolaçan Nikaragua Kurtuluş Hareketinin daha iyi kavranabilmesi için ülkenin gündelik basınımızda pek sözü edilmeyen gerçeklerini açmak. Biz, Nikaragua'nın kurtuluşunu, emperyalizme karşı dünya genelinde girişilen yaygın mücadele zemininde değerlendiriyoruz. Nikaragua halkı, tüm kesimleriyle emperyalizme ve onun ülkedeki temsilcisi diktatör Luis Anastasio Somoza Debayle'ye karşı ulusal bir mücadele vermiş ve sonunda kazanmıştır. Bu emperyalist sömürüye hedef alan tüm ülkelerin eninde sonunda ulaşacakları, kaçınılmaz sondur. Ne var ki Nikaragua halkı, bu sonu kendisine yaklaştırmasını bilmiş, silahlı halk hareketiyle hedefe en kısa zamanda ulaşmıştır. İktidarlarını zora dayalı önlemlerle korumaya kalkanların ancak «zorla» devrilebilecekleri tüm dünyaya gösterilmiştir. Hem de daha önce aynı biçimde bir Küba deneyi geçiren ABD'nin burnunun dibinde. HALKEVI okuyucusunun kısıtlı haberleşme olanaklarını da gözönünde bulundurarak, gazetemiz olanaklarının elverdiği ölçüde Nikaragua'yı tanıtmaya çalışacağız.

KISA TARİHÇE

Onaltıncı yüzyılda keşfedilen Nikaragua, aynı yüzyıl içerisinde İspanyol sömürgelerine katıldı. Tüm Latin Amerika ülkelerinde olduğu gibi Nikaragua'da da sömürgeciliğe karşı mücadelenin köklü bir geçmişi vardır. Bu da Nikaragua halk hareketinin sürekli olarak bir potansiyel birikimi taşımasını getirmiştir.

Guatemala Genel Valiliğine bağlanan Nikaragua 1821 yılında bağımsızlığını elde etti, 1826'da da, Orta Amerika Federasyonu'na girdi. Bu yüzyılın başında, Avrupa emperyalistlerinin yayılmacılığına karşı çıkan genç ABD kapitalizminin dikkatini çekti. ABD, artık tüm Amerika kıtası üzerinde söz sahibi olması gerektiğine inanıyor, işgalcilere karşı mücadele eden Amerika ülkelerine yardım ediyordu. ABD, Amerika kıtasının Avrupalı kapitalistlerle paylaşılmasına da yanaşmıyor, İngiliz ve İspanyol sömürgecilerinin tüm düşmanlığını üzerine çekiyordu. Nikaragua topraklarında, Atlantik ve Pasifik okyanuslarını bağlayacak bir kanal açmak, 19. yüzyılın ortalarında ABD'nin en büyük hayallerinden biriydi. Böylelikle deniz ticaret yollarının çok önemli bir bölümünü ele geçirecekti.

Nikaragua, 20. yüzyılın başlarına değin birçok iç savaş ve diktatörlük deneyi geçirdi. Sonunda, İngilizler kendi yanlıları olan bir yönetimi başa geçirmeyi başardılar.

ABD ÇIKARTMASI

Fakat İngiliz yanlısı Zelaya diktatörlüğünün ömrü beklenenden çok kısa oldu (1893—1909). Nikaragua'nın elden kaçtığına hükmeden ABD, 1912 yılında deniz piyadelerini Nikaragua'ya çıkartarak ülke yönetimine resmen müdahale etti. Daha yarım yüzyıl kadar önce Amerika ülkelerinin kendi geleceklerini kendilerinin tayin etmesi gerektiğini savunan ABD'nin bu müdahalesi, Nikaragua halkını pek de şaşırtmış olmasa gerek. Çünkü hemen ardından, bu yeni işgalcilere karşı yaygın bir halk direnişi başladı. İşgalci ABD ordusunun önünden dağlara çekilen düzensiz halk birliklerinden oluşan gerillalar, emperyalistlere ve ülkedeki kukla hükümete karşı dişe diş bir mücadeleye giriştiler.

Bu arada, işgalci ABD piyadeleri, Nikaragua'daki yeni rejimin daha sağlıklı bir biçimde korunabilmesi için «Ulusal Muhafızlar» denilen örgütü kurdular. O gün için işgal altında yaşayan halkın en çaresiz kesimlerinden oluşturulan bu paralı ordu, ilerde Nikaragua'nın resmi işgal ordusu durumuna gelecektir.

ÜLKENİN DOĞAL ZENGİNLİKLERİ

Nikaragua ekonomisinin gözbebeğinin pamuk üretimi olmasına karşın, yeraltı madenlerinin zenginliği 16. yüzyıldan bu yana sömürgecilerin ilgisini canlı tutmuştur. Altın, gümüş ve bakır madenleri, önce kaba sömürü yoluyla, daha sonra da ülkede girişilen yabancı yatırımlarla işletilmiştir.

Ülkeni önemli doğal zenginliklerinden biri de ormanlarından elde edilen maun ağacı kerestesidir. Nikaragua bu alanda dünyanın sayılı ülkelerinden biridir. Ülkedeki tüm diğer işletmelerde olduğu gibi 20. yüzyılın başından itibaren, kerestede de ABD yatırımları egemendir.

Nikaragua ekonomisine egemen olan başlıca yatırımların tümü yabancı kaynaklıdır. Ancak yabancı sermaye ortaklığıyla kurulan «ulusal» şirketler, bu yatırımlarda küçük hisselerin sahibi olabilmektedirler. Somoza ailesi de, bu küçük hisselerin denetimini geniş bir biçimde elinde bulundurarak bir bakıma emperyalistlerin ülkedeki **mali kontrolü** görevini üstlenmiştir.

SANDİNO ULUSAL KURTULUŞ CEPHESİ

Adını, bir çiftçinin oğlu olan, «özgür insanların generali» Augosto Sandino'dan alan Cephe, Nikaragua devrimci gençleri, aydınlar ve işçiler tarafından 1961 yılında kurulmuştur. Onbeş yıl kadar yeraltı mücadelesi yürüten, bu arada örgütlenmesini tamamlayan Cephe 1977 Ekiminde, Nikaragua Meclisi'nin basılması eylemiyle Somoza diktatörlüğüne açık savaş ilan etmiştir.

Cephe'ye adını veren Augosto Sandino, ABD piyadelerinin açık işgaline karşı direnen Nikaragua halkının başında, Anastasio Somoza (baba Somoza) tarafından 1934 yılında tuzağa düşürülerek öldürülmesine değin çarpışmıştı. ABD piyadeleri, 1933 yılında yükselen halk savaşı karşısında Nikaragua'dan çekilmek zorunda kalmışlar, yönetimdeki boşluktan yararlanan Somoza, Ulusal Muhafızların başına geçerek diktatörlüğünü ilan etmiş, Sandino'nun öldürülmesinden sonra da ABD'den sağladığı büyük parasal destek ve yatırımlarla Nikaragua'yı bir aile çiftliği haline getirmeye çalışmıştı.

Eylül 1956'da öldürülen Somoza'nın yerine geçen oğul Somoza, ülkesini her gün artan bir baskıyla yönetmeye çalıştı. Ancak henüz diktatörlüğünün beşinci yılında Sandinista Gerillalarını karşısında buldu. Nikaragua'da artık zora dayalı bir yönetimin yürümeyeceğini bir türlü kabul etmek istemeyen Somoza, 1963 - 1966 ve 1967'de muhalefet gruplarının gösterilerini kanlı bir biçimde bastırdı. Bu, aile yönetiminin sonunu da hızlandırdı. Nitekim 1970 lerde oluşan etkin direnişler, grevler, gösteriler Nikaragua ulusal burjuvazisinin de sempatisini kazandı. Yerli yatırımcılar, yabancı sermayeyle savaşın ancak ulusal bağımsızlık yoluyla kazanılabileceğini anladılar. 1971'de Nikaragua Meclisi'nin kendi kendini feshederek tüm yetkilerini Somoza'ya bırakmasından sonra, Muhafazakarlar ve Hristiyan Demokratlar da Somoza'ya karşı Cephe'ye katıldılar.

Böylelikle, 1977 sonlarında açık savaşa başlayan Sandino Ulusal Kurtuluş Cephesi, Somoza rejimi sınırları içerisinde iktidar olma olanağı kalmayan tüm muhalif gruplar tarafından desteklendi. İşveren kuruluşları, grev ve boykotlarla Sandinistalar'ın eylemlerini benimsediklerini duyurdular.

VE SOMOZA'NIN SONU

Nikaragualı bir iş adamının iç savaş sırasında bir Amerikan gazetecisine söylediği şu sözler, Somoza'nın ne denli yalnız kaldığını bize gösteriyor: «—FSLN (Sandino Ulusal Kurtuluş Cephesi) kazanırsa kaderimizin ne olacağını bilemiyorum fakat şu anda, Somoza'nın defolup gitmesi, gelecek için kaygı duymamdan çok önde geliyor»... Ve Somoza, dünya kamuoyunun da nefretini iyiden iyiye üzerinde hissetmeye başlayınca bir daha geri dönmemek üzere Nikaragua'dan kaçmak zorunda kaldı.

Bu arada Nikaragua'daki halk hareketinin kendi ülkelerine de sıçramasından korkan El Salvador, Honduras ve Guatemala da tek çözüm yolu olarak Somoza'nın çekilmesini görüyorlardı.

Ancak tüm bunlar, Nikaragua halkının emperyalizme karşı kararlı savaşının yanında ikinci planda kalmaktadır. Nikaragua halkı, kendi geleceğini kendi kurmaya karar vermiş ve bunu en geçerli bir biçimde, **halk savaşıyla** emperyalistlere göstermiştir. Şimdi sorun, onbinlerce insanın kanı pahasına kazanılan zaferin ekonomik, toplumsal ve kültürel zaferlerle tamamlanması, uzun gelecekte Nikaragua halkının ödünsüz denetiminin sağlanmasıdır.

Nikaragua deneyi, tüm geri-bıraktırılmış ülkeler yurtseverleri, demokratları, devrimcileri için somut mesajları içermektedir. Yakın gelecek içinde de ülkedeki yeni düzenin örgütlenmesi, yeni somut mesajları içermeye devam edecektir.

---

sü «çıraklık» kurumu ile yasallaştırılmıştır.

Ayrıca kapitalist toplumda kimsesiz, korunmaya muhtaç yığınla çocuk vardır. Egemen sınıfların devleti bunların % 1'i gibi çok az bir kısmına yardım elini uzatmakta, geri kalan % 99'u kaderiyle başbaşa bırakılmaktadır. Bu çocuklar yaşamak için uygunsuz yollara itilmekte ve toplumun posası haline dönüştürülmektedir. Suçlu çocuk sayısının günden güne artmasının nedeni bu talihsiz çocukları üreten çarktır.

Kapitalist toplumların ekonomik buhranları savaşları getirir. Bu kaçınılmazdır; oysa ki savaş insanlığın, dolayısıyla çocukların en büyük düşmanıdır. Çünkü savaşlar çocukları ve insanları kitleler halinde yok eder ve sakat bırakır. Asrımızda yaşanan I. ve II. Paylaşım savaşlarında, Vietnam ve Filistin katliamlarında bir neslin çocukları tümüyle yok edilmiş ve sakat bırakılmıştır. Neydi bu savaşların amacı? Ne için öldürüldü onca insan, onca çocuk, yüzlercesi binlercesi anasının karnında, daha doğmadan?

İşte tüm bu sorular kafalarda ve tüm bu sorunlar gündemdeyken Birleşmiş Milletler 1979 yılını Uluslararası çocuk yılı olarak ilan etti. 1979'un Çocuk yılı olmasına, 21.12.1976 tarihinde yapılan Birleşmiş Milletlerin 31. oturumunda karar verilmiştir. Ve bu yılın Çocuk yılı olmasının gerekçeleri şöyle sıralanmıştır. «Çoğunluğu 10 yaşın altında olan 1.5 milyar çocuk vardır.» «Çünki tüm çocukların özel gereksinimleri vardır, ancak çoğu kez bunlar yeterince karşılanamaz.» «Çünki çocuklar bizim geleceğimiz ve en değerli kaynağımızdır. Yarının dünyasının niteliğini, belki de kurtuluşunu bugünkü çocukların refahı, güvenliği ve gelişimi belirleyecektir.» «Çünki çocuklar bütünüyle büyüklere bağımlıdır ve onlara vermemiz gerekenin en iyisini borçluyuz.»

Uluslararası Çocuk Yılının ne olup olmadığı sorusu ise şöyle yanıtlanır: (Uluslararası Çocuk Yılı nedeniyle Birleşmiş Milletler tarafından yayınlanan broşürlerden)

«Çocuklar üzerinde odaklaşma, onları gerçek yerleri olan; dünya ilgi alanının merkezine oturtma fırsatıdır.», «Birleşmiş Milletler, Çocuk Hakları Beyannamesinin 20. yılıdır. Bu yılda, onun ilkelerinin hatırlandığı ve onları pratiğe uygulama çabalarının iki kat olduğu zamandır.», «Dünyanın her yerindeki çocukların yaşam koşullarını geliştirecek kalıcı eylemleri ileriye götürmek için, tüm Birleşmiş Milletler üyelerinin desteklediği bir yıldır.», «Çocukların çıkarı için, hükümetleri, örgütleri ve bireyleri somut, yapıcı, pratik programlar çevresinde birarada çalıştırma zamanıdır.»

Amaçları olarak bu maddeleri sıralayan Birleşmiş Milletler çocuk yılını kitlelere yaymak ve para toplamak için şu önerilerde bulunuyor:

— «Ocak 1979'da doğan tüm çocuklara özel ilgi gösterin.»

— «Çocukların parlemento gününü düzenleyin.»

— «Yılı simgeleyecek olan tek bir şarkı besteleyin.»

— «Bölgeler arası çocuk spor yarışmaları düzenleyin.»

— «Birleşmiş Milletlere üye olan her ulustan bir günlük silahlanma harcamasına eş düşen para miktarını dünya çocukları için özel olarak açılan para fonuna yatırın.»

— «Tüm dünyada oynanan futbol maçlarından gelen ha-

ıslatın bir günlük tutarını fona aktarın.»

— «U.Ç.Y. T—shortlarını satın.»

— «Çocuk programlarına para sağlamak için yürüyüşler düzenleyin.»

— «U.Ç.Y pulları basın.»

— «U.Ç.Y. için bir ağaç dikin.»

— «Televizyonda çocuklara ilişkin, var olan en iyi filmlerden oluşan uluslararası bir festival düzenleyin.»

— «Çocukların televizyon ve radyo programlarını oluşturun.»

— «Çocuk haklarını vurgulayan sloganlar basın.»

— «Çeşitli yarışmalar (film, fotoğraf, yazı, şiir, resim vb.) düzenleyin.»

Bu önerilen eylemlerin yanısıra, çeşitli ülkeler bu yıla katılmakta ve yeni yeni eylem türleri önermekte ve bunları gerçekleştirmektedirler. Türkiye'de bu ülkelerden biridir. U.Ç.Y komitesi, bir dizi eylemin yanı sıra, bir «çocukların parlemento günü» düzenlemeyi, çocuk sağlığını bu günkü kötü koşullardan kurtarmak için 8 milyon okuma—yazma bilmeyen anneye, Ziraat Bankasının hazırlayacağı, «annenin el kitabı» adlı bir okuma—yazma kitabını bastırmayı, bayram düzenlemeyi, var olan sorunları çözümleyecek «yoğun bir yardım» sağlamayı planlamaktadır. Bakanlıklar bankalar ve gazeteler de, bu yıla katkıda bulunmaya çalışıp, yılın en güzel çocuğunu seçecek, çocuklar için hesap kampanyaları düzenleyecek, tüm okullarda süt verilmesini sağlayacaktır.

Sosyalist ülkelerden Sovyetler Birliği bu yıla, sonbaharda yapılacak olan, çocuk sorunları ile ilgili bir senpozyumla katılmayı; Macaristan, İlkbahar'da «çocuk hakları» üzerine yapacağı bir forumla bu yıla destek olmayı planlamakta olup; Polonya, uzaya ilk giden gemisi ile Çocuk Yılı'nın ambleminin altından yapılmış bir plaketini göndermiştir.

Acaba yukarıda önerilen eylem türleri ile, daha önce sözünü ettiğimiz çocuk sorunlarına çözümler bulunabilecek midir? Binlerce, iyi niyetli, insancıl kişiliğe sahip insanın (sorunların arkasında yatan gerçek nedenleri saptanmadan) sorunları çözme doğrultusunda çalışmalar yapmağa seferber edildiği bu yıl acaba «kutlanmaktan» öteye gidebilecek midir? Acaba yapılan tüm araştırmalar, dünya gezileri ve ayrılan para fonları, özellikle sömürülen işçi sınıfının, emekçilerin ve ezilen halkların çocuklarının dertlerine son verebilecek midir? Yoksa yılın bitiminde rafa kaldırılıp, izleyen yıllarda dünyaca saptanmış bir günde anmaktan öteye gidemeyecek mi?

Devrimcilerin ve sosyalistlerin tüm bu sorulara vereceği yanıt olumsuzdur. Çünkü, sorunların gerçek kaynağı saptanmamıştır. Çünkü, bu çocuk sorunlarının gerisinde yatan sömürü mekanizması göz ardı edilmiş, çocuk sorunları diğer toplumsal sorunlardan soyutlanmağa çalışılmıştır. Çünkü, çarpıcı bir biçimde saptanmış olan sorunların çözümüne yüzeysel öneriler getirilmektedir. Çünkü, geri bıraktırılmış yarı—sömürge ve sömürge ülkeler bu yılda da dış kaynaklı yardımlardan medet ummaktadırlar; ve çünkü, emperyalistler belli etmeksizin tüm bu iyi niyetli çabaları kendi çıkarları doğrultusunda kullanmağa çalışmaktadırlar.

Bugün emperyalist ülkeler ve bunların diğer kapitalist ülkelerdeki işbirlikçileri, yani o ülkelerin egemen sınıfları, bir yandan nesilleri toplu hal de katledebilecek yeni nükleer silahlar geliştirip, yapılara zarar vermeden **insanları, çocukları öldürebilecek nötron bombasının reklamını yaparken, diğer yandan** 1979'u Uluslararası Çocuk Yılı ilan edip, bu yılı kutlamak için şatafatlı hazırlıklara girişiyorlar. Gerçekte bu bir aldatmacadan başka bir şey değildir. Ve tek amacı toplumsal muhalefeti bastırıp, kitlelere hedef şaşırtmak, sorunları bu düzen içinde çözülebilirmiş göstermek, halkları oyalamaktır. Bundan önce ilan edilen; 1970—Eğitim Yılı, 1972—Kitap Yılı, 1975—Kadın Yılı için de yapılan çalışmalar da, sorunların temel kaynağı doğru saptanmadığı için, sorunlara çözüm getirememiştir. Bugün eğitim, kitap ve kadın sorunları eskisinden de büyük boyutlara varmıştır. Yıllar içinde yapılan çalışmaların tümü, emperyalistlerin eğitim ve kültür politikasına ve ekonomik çıkarlarına hizmet etmekten öteye gidememiştir.

Sosyalistler içinse, bu değerlendirilmesi gereken bir olanaktır. Çocuk yılında bize düşen görev; çocuklarla ilgili tüm sorunların diğer toplumsal sorunlarla içiçe olduğunu ve tüm bu sorunların, **insanın insan tarafından sömürüldüğü kapitalist düzenden kaynaklandığını ve bu sorunların çözümünün, sömürüden uzak, sınıfsız bir toplum düzeni, yani sosyalizmi kurma savaşımının başarıya ulaşması ile mümkün olabileceğini en geniş kitlelere duyurmak ve kavratmaktır.** Sorunların göreceli çözümünü getirecek ekonomik, demokratik haklarımızı almak için kitleleri savaşıma sokmaktır. İşte bunlar bizim görevlerimizdir ve bu görevleri başarıyla yerine getirmek için tüm olanaklarımızla çalışmamız gerekir.

Sosyalist toplumlarda durum çok farklıdır. Ortada, çocuk sorunları diyebileceğimiz nitelikte, tüm emperyalist sistem içinde yaygın olan sorunlar yoktur. İşçi sınıfı iktidarı tüm çalışanların geleceğini garanti ettiği gibi, çocuğun geleceğini de garanti etmiştir. İşçi Sınıfının Devleti, doğumdan önce çocuğun her türlü gereksinimini karşılayacak durumdadır. Anne en azından 3 aylık paralı, 1 yıllık parasız izin hakkına sahiptir. Çocukların uzmanlarca eğitildiği kreşler, yuvalar, okullar, çocuğu toplumsal bir varlık olarak yetiştirirler. Çocuklarda, toplumun çıkarını her şeyin üzerinde gözeten bir kişiliğin oluşmasına yardım ederler. Bu toplumlarda, ne çocuğun sömürüşünden, ne de çocuğun yeteneklerinin kısıtlanmasından, yaratıcılığının türpülenmesinden sözedilebilir. Yeterli eğitim, sağlık ve beslenme olanaklarından tüm çocukların eşit olarak yararlanması için maddi temeller vardır. Çünki bu toplumlarda sömürü ortadan kalkmıştır. Ezen ve ezilen sınıflar yoktur.

Bu anlamda sosyalist ülkelere çocuk yılında, düşen görev; kendi ülkelerinde varolan potansiyeli yükseltmek ve bir üst toplum biçimine geçiş için araç olarak kullanmak, enternasyonalizm adına tüm dünya halkları ve özellikle kurtuluş savaşları veren ülkelerde çocuk yılına bakışı doğru temeller üzerine oturtacak çalışmalar yapmak ve emperyalistlerin sınıfları uzlaştırma çabalarını engelleyip, onların gerçek yüzlerini teşhir etmektir.

Sosyalist ülkelerde durum böyleyken kapitalist ülkelerde çocuklara sahip çıkacak, ailelerinden başka kurumsallaşmış bir yapı yoktur. Bu nedenle çocuklar için gerekli besinleri sağlama sorumluluğu ailenin omuzlarına yüklenmiştir. Maddi olanaksızlıkları yüzünden çocuğunun karnını bile doyuramıyan ailelerden, yeterli ve dengeli beslenme istemek, çocuklara protein, karbonhidrat ve vitamin vermeyi öğütlemek anlamsızdır. Bu ülkelerde, kişinin satınalma gücünü gözardı ederek, beslenme konusundaki eğitim yetersizliğinden sözetmek, sorunun çözümünden uzaklaşmaktan başka hiçbirşeyi getirmez. Emekçi kitlelerimizi sağlıksız beslenmenin kucağına atan, beslenme eğitiminin yetersizliği olsa bile, onları bu kördüğümden kurtarmayan, çözülmez duruma getiren de egemen sınıfların bozuk ekonomik düzeni ve kültürüdür.

Sömürü gerçeğini göremeyen gözlere, beslenme eğitimini götürmekte direnmek, sömürü gerçeğini gözden kaçırmaktır. Ülke nüfusunun % 15'i gibi azınlıkta olan bir kesimin Ulusal Gelir'in % 30'unu aldığını düşünürsek, soruna sınıfsal açıdan yaklaşmak gereği gözardı edilemez.

Kapitalist toplumlarda sorunlar, ezilen, sömürülen emekçi kitlelerin sorunlarıdır; ve insanın insan tarafından sömürüsüne dayanan ekonomik yapıdan kaynaklanmaktadır. Çocuk sorunu da böyle ele alınmalıdır.

Durum böyleyken, sonuç olarak Çocuk Yılının sorunlara çözüm getirmekten çok uzak, soyut bir girişim olduğunu söyleyebiliriz. Birleşmiş Milletlerin, «hümanist» duygularla bu tip yıllar ilan etmesi, emperyalizm dönemini yaşayan, tekellerin, uluslararası mali oligarşinin ahtapot gibi kollarıyla kavradığı günümüz dünyasında sonuçsuz kalmaya mahkumdur. Bizlere düşen görev çocuk yılının **bu anlamda** anti-propagandasını yaparken, sorunlara ilişkin gerçek çözümleri gözler önüne sermek, emperyalistlerin iki yüzlülüğünü açığa çıkartmak amacıyla çalışmalar yapmaktır. İçiçe geçmiş tüm toplumsal sorunlar ve buna ilişkin olarak çocuk sorunuda ancak ülkemizde ve dünyada insanca ve sömürüden uzak bir toplum düzeni savaşımının başarıya ulaşmasıyla çözümlenebilecektir. İşte o zaman TÜM YILLAR ÇOCUKLARIMIZIN ŞAHSINDA İNSANLIĞIN OLACAKTIR.

Foto : Habib YANÇ

B. BRECHT'İ ANIYORUZ

UMUT EDENLER

Neyi bekliyorsunuz ?
Güvercinlerin sizinle konuşmasını mı?
Ve doymak bilmezlerin
Size birşeyler vermesini mi ?
Kurtlar sizi yutmak yerine beslesinler ha ?
Dostluk adına
Dişlerini sökmeniz için
Kaplanlar sizi davet mi edecek ?
Beklediğiniz bu işte !

Bertolt Brecht

DEMOKRATİK PLATFORM TOPLANTISI YAPILDI

Emperyalizme, faşizme ve şovenizme karşı verilen mücadeleyi daha etkin bir biçimde sürdürmek amacıyla DİSK, TMMOB, TÖB-DER, TÜTED, TÜM-DER, TÜS-DER, TÜRK TABİBLER BİRLİĞİ HALKEVLERİ, KÖY-KOOP, ÇAĞDAŞ HUKUKÇULAR DERNEĞİ başkan ve yöneticileri Eskişehir'de bir araya geldiler. Bir gün süren toplantı sonunda şu açıklama yapıldı:

«Emperyalizme, faşizme ve şövenizme karşı verilen mücadeleyi daha etkin bir biçimde sürdürmek amacıyla Eskişehir'de bir toplantı yapan biz aşağıda adları bulunan örgütler bu mücadeleyi ortak bir biçimde geliştirerek sürdüreceğimizi kamuoyuna açıklarız.

Emperyalist-kapitalist sistemin bunalımının daha da arttığı derin bir biçimde yaşandığı emperyalizme bağımlı tekelci sermayece desteklenen faşist örgütlerin terör ve cinayet ortamını sürdürmek için her yola başvurdukları Türkiye'nin her yerinde ve özel olarak doğu ve güney doğuda yoğun biçimde sürdürülen anti-demokratik baskılar arttığı, işsizlik ve pahalılığın giderek arttığı Türkiye'de sömürü, baskı ve zülme hedef olan tüm emekçi halkın-kitlelerimizin öncelikle kısa vadeli istemlerinin hayata geçirilmesi için,

— Sıkıyönetimin kaldırılması,

— Tüm faşist odakların kapatılması, faşist canilerden hesap sorulması,

— İşsizlik ve pahalılıkla mücadele,

— Güncel ekonomik ve demokratik sorunların çözümü, özel olarak tüm çalışanların sendikalaşma hakkının tanınması,

amacıyla Türkiye çapında kitlesel eylemlere ve gerekli her türlü demokratik çalışmaya girişeceğimizi, anti-emperyalist, anti-faşist ve anti-şövenist mücadeleyi demokratik örgütlerin daha etkin ve yaygın birlikteliğini sağlayacak biçimde genişleterek ve geliştirerek sürdüreceğimizi tüm kamuoyuna duyururuz.»

Özgen SEÇKİN

HALKIN SANAT ANLAYIŞI VE YENİDEN SANAT EĞİTİMİ

Öteden beri süregelmiştir, halkla aydın kişiler arasında belirli bir aralığın varlığı. Aydın kişi, halk çelişkisi halen de devam etmektedir günümüzde. Halka bakış biçiminin nesnel olmayışı, zaten varolan dengesiz ekonomik yapıyla birleşince halkla bağların iyice koparılmasını doğuruyor. Bir yan en az koşullarda yaşamını sürdürürken diğeri gücüne göre bir yaşam düzeyi tutturarak yaşıyor; çağın birçok gereklerini yerine getirebiliyor. Halkın bulamadığı, yapamadığı birçok şeyden yararlanabiliyorlar aydınlar. Bu durum bile, iki farklı toplumsal yapının kişileri arasında oldukça derin uçurumlar açıyor. Küçük burjuva kökenli ya da kökeni ne olursa olsun halktan kopuk aydınlar, bu uçurumun başyaratıcısı olup çıkıyorlar tarih sahnesine. Halkın sorunlarını konu alan aydınlarsa genellikle işin bilincinde oldukları için zaman zaman bir bağ kurma konusunda yapay ilişkilere giriyorlar. Fakat 'halkçı olma' gibi 'suni' bir kaygı taşıdıkları için popülizmin ve diğer halk dalkavukluklarının batağına saplanıyorlar. Yıllarca bu böyle sürmüş gelmiştir. Bunların hiç birini halk, içine sindirememiş ve inançları tam olmamıştır, bu gibi kişilere.

Aydınlar genellikle etkileyici durumunda olduklarından, etkileyecekleri alanın önemi büyüktür. Etkilenecek alan kendi sınıfsal yapıları içindeyse ya da doğrudan kendi sınıflarıysa etkilemedeki başarı düzeyleri oldukça yüksek olur. Eğer etkilenecek alan ve amaçlanan sınıf ya da katmanları kendilerine yabancıysa iş değişir. Başarı düzeylerinin düşük olacağı anlaşılabilir. Halka dönük çalışmalar her zaman bu ikinci düzlemde yapıldığı için kazançlar da bu bakımdan az olmaktadır.

Diğer yandan aydınların dünyaya bakış tarzları da, ideolojik tavırları da çok önemlidir. Bir ilerici—sosyalist—devrimci aydınla, hümanist bir aydının sınıflara yönelik çalışmalarında belli oranlarda başarılı olma şansları vardır. Günümüzde ikinci katagorideki aydınlar daha başarılı görünmektedirler. Geçmişten edinilen kültür oluşamuna ters, onu yıkmağa çalışan bir aydının görevi oldukça zordur. Bunun yanında gerçekliği yaldızlı süslemelerle kapatan ve hedef göstermekten kaçınan aydının başarı düzeyi birincisine göre daha yüksektir. Fakat ikincisinin etki alanının patlama gösterebilme yeteneği az, ya da hiç yoktur.

Aydınların değişik etkilemelere yönelik bu çalışmalarını halk açısından değerlendirmek ve bunu özel bir konuya, **sanata** indirgemek bu yazının asıl amacı olduğu için değişik **aydın tiplerinin** irdelenmesine geçmeyeceğiz. Yalnız bilinmesi gereken, ele alınacak aydının bugünkü haklı mücadelemizde bize uygun düşen aydın tipidir.

Özellikle burjuva aydınlarca halkın sanata yabancı olduğu, halkın bu sanat olayından hiç bir şey anlamadığı öne sürülür. Bu yargıya kesinlikle bir **hayır** demek gerekiyor. Olsa olsa 'hoşlanmama' diyebiliriz buna. Evet halkın sanattan anlamadığı doğrudur; ama gözümüzü dört açalım, hangi sanattan: Karşı sınıfsal özelliği bal gibi sırıtan, ona hiç bir ses iletmeyen sanattan. Evet, sanata yabancıdır halk; ama hangi sanata: Onun değer veremeyeceği estetik düzeyde olan, uyuşturucu, hayattan kopuk, yozlaştırıcı sanata.

Bunlar için örnekler verelim. Tarihi boyunca halk, şiir üretmiştir. Şiir üretenleri çıkmıştır arasından. Ama yaşattığı şiirler, bize bugüne ulaştırdığı şiirler, bugün bile aynı güzelliği taşıyan, aynı içerikle işlevini sürdüren şiirler... Geçmişte yaşayanların beğenisi bugünkü halkta da yaşamaktadır. **Biz küçük** burjuvaları da etkilemektedir. Bugün ezgilerini dinlediğimiz çoğu anonim olmuş şiirler yine aynı ezgi tadını verebilmektedir, bize. Ve birçok geçmiş sanatsal ürünler bugüne kalabilmişse, bu biraz da o günkü yaşayan halkın seçmeyi **'çok isabetli' yapmış olmasındandır.**

Bugünkü halk geleceğe öyle sanat ürünü seçecek ki, biz bile seçilen ürünün güzelliğinin pek az farkına varabileceğiz. Halkın kalburundan titizce elenerek geçecek sanatsal yaratımlar belki giderek halk tarafından daha da bir güzelleştirilerek, anonimleştirilecek ve yarınlara iletilecektir. En büyük eleştirmen ve en iyi düzeltmen bu aşamada halktır.

«Bizim adlandırdığımız sanat halkın beğenisini kazansa ne olur, kazanmasa ne olur» gibi bir soruyu yıllarca soran burjuva sanatçıları daha sonra ürettiklerinin birkaç yıl bile yaşamadığını görünce feryadı basıyorlar: Sanat çağımızda gerekli mi, gereksiz mi? diye; soru sorarak üstelik. Ve bir takım suçlamalar getirerek. Daha sonra balon gibi şişirilip hemen patlayacak bir başka yolu, yöntemi 'yenilik' adına deniyorlar. Tüm bunlar tutmayınca yine feryadı koyveriyorlar: «Sanat ömrünü tüketti, zamanımızın insanı için sanat gereksizdir» diye... Bunlar bilmiyorlar ki, ömrünü tüketen sanat değildir, bizzat kendileri tükenen; sınıfsallıkları, kendi biçimsel uğraşları: Bir bilgi türü olan ve yeni yeni şeylerin öğrenilmesinde önemli yeri bulunan, üstelik insan doğasının bir gereği sanat ölür mü? Onlar fildişi kulelerinden göremeseler bile o, halkın arasında mutlaka vardır, bir olgudur, canlı bir biçimde işlevini sürdürmektedir; yeni yeni biçimlenişiyle, içerik kazanışıyla daha zengin bir durumda yaşamaktadır.

Bu böyle olunca aydınlara bu aşamada düşen en büyük görev, varolan yapıyı daha canlı kılacak, daha çağdaşlaştıracak bir içerik ve biçim kazandırma sürecinin hızlandırılmasına katkıdır. Yıllarca sanatı bir kapalı kutu, bir öcü olarak sunanların ekmiş oldukları bu çıbanı kurutmak, söküp atmak, halka bazı gerçekleri aktarabilmek... Halka çağdaşlıktan yararlanabilmenin yollarını yine halkın sınıfsal konumuna uygun bir biçimde verebilmek... Halkla yeni bir yönelişin yoluna girmek; yeni değerler üretebilmek.

Halkın sanatı kavrayışı bizim özellikle üstünde duracağımız bir konu olmalı. Halkın kendi değerleri üstünde yükseltmenin önemli olduğunu bilmeliyiz. Ve ona yeni anlamda haz duyacağı, öğrenebileceği kapıları aralamalı, giderek enginini genişetmeliyiz. Geçmişteki sınıfsal tavrı olmayan bazı akımlar gibi olmayacaktır bu gelişme, bu çalışma. Bu, birlikte varılacak kurtuluş yoluna da ışık tutacaktır. Aydınların işi bilinçli bir sanat eğitimini üstlenmeleri olacaktır, bu süreçte. Halkın sanat eğitimi, halkın bazı yeni içeriklerden bilgi kazanımını kolaylaştıracaktır. Haz duyma, devrimcilerle bütünleşme, bir çekirdek demokrat kültür birikimi oluşturma, yeni insanın yaratılmasında toprağa bir tohum bırakma ve değişik dünya görüşü kazanma gibi önemli nicel birikimlerin seyrini hızlandırmada aydınlara düşen görev elbette büyük olacaktır. Başlı başına bu konuda kafasını yormayan kişilerin, küçük burjuva aydınlarının geçmişte düştükleri hatalı sonuçlara düşecekleri akıldan çıkarılmamalıdır.

Halkın 'gerici' bir yanının olmadığı da kesindir. Yalnız yılların vermiş olduğu, kazandırdığı olumsuzluklar halkın gerici yanını kamçılamış, onun aynı yerde sayması için çalışmıştır. Yıllarca okuma yazmadan yoksun bir durumda elyordamıyla bir şeyler aramış, başkaldırmış, fakat sonuçta yine yenik düşmüştür. Kendi dışından getirilen her şeye karşı olması bu yüzdendir. Ona, onun için gerçekten çalışanların verebileceği bir şeyi elinin tersiyle itmesi sözkonusu değildir. Yeter ki yapılanın kendinden olduğunu anlasın, inansın. Halkın somut durumunu değerlendirirken, tüm yönlerinin gözden geçirilmesi gerekir. Ve çalışmaların, onun eğitilmesinin anahtarı ancak böyle elde edilebilir. Çelişkileri nelerdir, sevdaları nelerdir, acıları nereden kaynaklanmaktadır, ne istemekte, ummakta ama ne bulabilmektedir; sözkonusu sanata yaklaşımsa, halkın bu konudaki tavrının olumlu ya da olumsuz kaynakları nelerdir. Bunları irdelemek ve yeniyi yaratırken, gerçekliği gözardı etmemek gerekir. Tüm bunların yöntemi ise her özele göre ortaya konulmalıdır.

Çalışmalar somutu ele alan, onu açan, kavratan nitelikte olmak zorundadır. Ters yönde koşullandırılmaya çalışılan halkın bilincini **yeniden bilemek** aydınların kavrayıcı ve titiz çalışmalarının eseri olacaktır. Bu çabaları demokratik kuruluşlar bünyesinde gerçekleştirebilmeleri olanaklıdır. Bütün sorun bu konuda duyarlıklı davranmak, kendi egomuzu tatminden öte bir sorumluluğu yüklenmek isteyip istemememizdedir. Amaçlanan çalışmaları düzenin kurumlarından beklemek, istemek artık saflık olacağı için mutlaka üstesinden gelinmesi gereken hedefler olarak ele almak gerekir.

Bu konuda bazı aydınlar işi devlete vermek, ona bırakmak için yazı yazıp, dernekler gibi demokratik kuruluşların tüm sorunlarına katkıda bulunması bakımından devleti zorlama yollarını öneriyorlar. Bu aydınlar ayrıca devlet ideolojisini görmemezlikten gelerek bu gibi demokratik kuruluşlara aynı ideoloji ile yaklaşılmasını dolaylı olarak istiyorlar. Ekonomik ve bazı olanaklar 'talep' ederken bir türlü geçmiş alışkanlıklarından sıyrılamıyorlar. Eğer devlet bu gibi işleri üstlenecekse, böyle bir gereksinme duyarsa zaten kendi kurumlarını yeniden gözden geçirir. Kaldı ki, böyle bir şey yapması, amaçladığımız doğrultuda çaba vermesi düşünülemez. Kendi gücüyle kendine hizmet şiarını hayata geçirmekten korkan bir demokratik kuruluş ve onun çalışanları hiç bir zaman başarı elde edemeyecekleri gibi bağımlılıktan da kurtulamazlar.

Ele alınacak çalışmalar, politik, ideolojik çalışmaların bir parçasıdır, yargısını yeniden anımsatmağa bilmem gerek var mı? Yine bu çalışmaları dıştalamaya, kültür sorunlarıyla ve kültürün özgül alanlarıyla ilişkin çalışmaları gereksiz görmeye aklı başında herkesin hakkı olmamalı.

Mücadelelerin karmaşıklığı, çalışmaların çeşitliliğini doğal olarak doğuracaktır. Ve kitlelerin bir safta toparlanabilmeleri için değişik bilgilenme yollarının; değiştirme—dönüştürme gibi önemli nitelik farklılaşmalarına hizmet edici çok yönlü yöntemlerin gündeme getirilmesi, verilecek mücadelenin özgülüğünden kaynaklanan bir gerçekliktir. Sanat eğitiminin, yeniden sanat eğitiminin sağlayacağı avantajları diğer mücadele biçimleriyle birlikte hayata geçirmeye; direnme gücünü, dayanışma bilincini, kendine güveni, yaşama sevgisini ve kişilik oluşumunu gerçekleştirmeye azami özen gösterilmelidir... ■

Desen : Onur UTKU

Dr. Ergin ATASU

Halk sağlığı üzerine

Halk sağlığının genel kavram olarak anlatmak istediği ilke toplumun her türlü bulaşıcı veya yok edici hastalıklara karşı belirli bir korunma içinde bulundurulması halidir. Bu korunma toplumun kendi içinde eşitlik ve yaygınlık ilkesine uygun olarak ilgili uzmanlar, hizmet ettiği yörenin demokratik katılımını da içeren özel bir örgütlenme gereğini beraberinde getirir. Hastalıklardan korunma salt aşılanma, çevre temizliği, gibi ilkelerden oluşmaz. Bu kavram içinde beslenme, konut, ulaşım, giyim, çalışma düzeni, sosyal güvenlik, bireysel güvenlik konularında yer alır. Halk sağlığı ilkesel olarak toplumun tanımı ile birlikte başlar. İlkel-komünal toplum döneminde doğanın karşısında kısıtlı olana'klara sahip olan insan sağlığına yönelik gereksinimlerini (beslenme, giyim, konut gibi) ortaklaşa sağlayıp ortaklaşa kullanıyordu. Bu dönemde üretim araçları son derece ilkel ve yapımı kolay (balta, sopa, vs.) olduğu için üretim araçlarındaki ortaklaşalık rahatlıkla ortaya çıkmış; doğa henüz kontrol altına alınmadığı için yine karşısında bireysel değil ortaklaşa mücadeleyi gerektiren bir sorun olmuştur. İlkel komünal toplumda modern toplumun sağlık araçlarına raslamak mümkün değildir. Fakat kendi sosyo-ekonomik yapısı içinde var olan neyse ortak yarara açılmış ve ortaklaşa kullanılmıştır.

Üretim araçlarının daha karmaşık yapıya ulaştığı dönemde toplum içinde zanaatkarlar ortaya çıkmış yani uzmanlaşma olgusu görülmüştür. Bu uzmanlaşmayla birlikte toplum içinde yeni bir sınıf belirmiş bunlar ürettikleri üretim araçlarını değişim yoluyla satarak gereksinimlerini karşılamaya başlamışlardır. Giderek ticaretin ortaya çıkmasıyla servet birikiminin başladığı bir serveti korumak ve kollamak amacıyla sitelerin oluştuğunu görüyoruz. Servetin korunması için bir müstahkem mevki ve onun etrafında askerlerin yer alması gerekiyordu. İşte sermaye-yönetim bütünlüğü sitelerin ortaya çıkmasıyla birlikte kendini gösterir ve tarihi süreç içinde değişik toplum biçimleri sınıfsız topluma kadar sürüp gider. Sitelerin oluşmaya başlaması ile birlikte köleci toplum biçiminin ortaya çıktığını görüyoruz. Site içinde oluşan serveti büyütmek ve onları bekleyen askerleri beslemek için gerekli üretim en ucuz emek yöntemi olan başka sitelerden savaş yoluyla esir olarak çalıştırmak yöntemi gelişmiştir. Işte köleci toplum döneminde tamamen boğaz tokluğuna çalıştırılan, hiçbir yasal ve insansal hakları olmıyan yani sağlık kavramı dışında bırakılmış bir sınıfın ortaya çıktığını görüyoruz. Köleler ortalama yaşları 25—30 arasında değişen karın tokluğuna çalıştırılan insanlardı. Zaman içerisinde bunların yaşam koşullarının bozukluğu salgın hastalıkların çıkmasına neden olmuş, efendiler de bu salgın hastalıkların etkisi ile ölmeye başlayınca önce kölelerin siteler dışında oturtulması özel hizmet kölelerinin kol emekçilerinden ayrılması bir önlem gibi görünmüş fakat bununda bir çıkar yol olmadığı salgınların devam etmesinden anlaşılmıştır. Bu dönemde efendilere karşı kitlesel köle başkaldırılarını görmekteyiz. Hatta bazı yerlerde site yönetimini ele geçiren köleler görülmüştür. Köleci düzen siteler arasında ekonomik farklılaşma boyutlarını aştığından büyük sitelerin küçük siteleri de içine alarak daha büyük çapta merkezi otariteler oluşturduklarını görüyoruz. Buna eski anadolu krallıklarını örnek olarak verebiliriz. Bu krallıklarda hakim sınıflar başlangıçta kölelere karşı daha akıllıca bir örgütlenmeye gitmişlerdir. Kölelerin zaman zaman toplumsal yaşama kısmı katılımları söz konusu dahi olmuştur. Bunların içinden büyük sanatçılar (Fidyas) edebiyatçılar (Xsenon, Zenon) dahi çıkmıştır. Kölelerin eskisi gibi halk sağlığı yönünden kitlesel ölümlere yol açmıyacak şekilde örgütlendirilmelerine rağmen bu kez de büyük yerleşim birimlerine ait sorunların çıktığını görüyoruz. Köleci toplumun krallıklar döneminde ulaşıma en elverişli olan yörelerde yani büyük nehir ağızlarında yerleşim bölgeleri kurduklarını görüyoruz. (Örneğin, Efessus, Halikarnassus ve bg.) Deniz aşırı ticaretin sermaye birikiminin can damarı olduğu bu dönemde krallıklar arası rekabetten doğan ekonomik bunalımlar nehir ağızlarının eskisi gibi köle kullanılarak temizlenmesini aksatmış giderek boğazlarda oluşan bataklıklardan yayılan sıtma sınıf farkı gözetmeksizin kitlesel ölümlere yol açmış. Efessus gibi bazı şehirler kapı kapamacasına kırılarak tamamen tarih sahnesinden çekilip gitmişlerdir. Halk sağlığı konusunda giderek deneyim kazanan hakim sınıflar feodal toplum döneminde ezilen kitlelerin yükselen direnişleri karşısında kesenin ağzını biraz açtıklarını görüyoruz. Örneğin feodal toplumda artık emekçinin bir evi, bir ailesi, gelirden azda olsa payı, yetersizde olsa kaynayan tenceresi vardır. Ama insanın doğa karşısındaki gücü sağlık açısından fazla bir artım göstermemiştir.

Feodal dönemde hekimlik kurumu tamamen bitkisel kaynaklı ilaçlara dayanıyordu. Bu ilaçlar zaman süreci içinde insan oğlunun gözleme ve deneye dayanan bulgularından özümlenerek oluşmuştu. Hekimler sanatlarını belirli bir ücret karşılığında da yapmıyorlardı. İyileşen insanların şükran duygularını anlatan hediyeleri kabul ederler ve hayatlarını böyle geçirirlerdi. Buharlı makinanın keşfiyle sanayileşme sürecine girildikten sonra teknik alanlarda hızla modern kapitalizmin örgütlenmeye başladığını görüyoruz. Maden, metal iş kollarında sanayileşme hızla gelişirken ilaçta bu atılımı görmemekteyiz. 18. ve 19. asırda ilaç yine feodal dönemin ekonomik ilişkileri izinde yapısını korumaktadır. 20. yüzyıl başında kimya sanayinde meydana gelen atılımla birlikte ilaç konusunda da araştırmalar alabildiğine ilerlemiş sonunda sanayinin vazgeçilmez ve en tatlı kârları getiren bir dalı olarak ortaya çıkmıştır.

1. Dünya savaşında ağrı kesiciler ve ateş düşürücüler savaşı izleyen yıllarda büyük uluslararası ilaç tekellerinin sahneye çıktığını görüyoruz. Artık insan sağlığının temel ilkesi hastalıkları tedavi etmek olmuştur. Çok hastalık çok ilaç kullanamını getirdiğinden ilaç sanayinde kârları en üst düzeye çıkarmaktadır. Koruyucu hekimlik hizmetleri ileri kapitalist ülkelerde en son tekniklere göre yeniden örgütlenirken, geri kalmış ülkelere tedavi edici hekimlik öğüt olarak veriliyordu. Bu ilaç tekellerini gittikçe güçlendirmiş, geri kalmış ülkelerin halk sağlığı açışındanda gittikçe geriliyerek daha fazla sömürülmesine yol açmıştır.

ÜLKEMİZDE HALK SAĞLIĞI

Osmanlı döneminin sonlarına doğru (19. asır sonu dahil) tamamen yerel kaynaklı bitkisel ilaçların kullanıldığını görüyoruz. 1855'e kadar hekimbaşılar (Sağlık Bakanları) tıp fakültesi mezunu değildiler. 20. asrın başından itibaren Avrupa güdümündeki tıp eğitimi ülkemizde ilk yabancı kaynaklı ilaçların kullanımını başlatmıştır. (İlk Tıp Fakültesi 1827 yılında açılmış olup, mezunları batıda ilaç sanayii henüz gelişmediğinden dışa bağımlı bir tedavi yöntemi geliştirmemişlerdi.) 20. asrın başından itibaren kinin, kına kına gibi ilaçların dışarıdan getirildiklerini fakat tamamen yerli ambalajlarla halka sunulduklarını görüyoruz. İttihat ve Terakki ile batıdan bağımsız bir laboratuvarcılığın da başladığını görüyoruz. Hasan kuvvet şurubu, öksürük şurupları piyasaya sürülmektedir.

Cumhuriyet ile birlikte dışarıdan getirtilen ilaç sayısında belirli bir artım gözlemekteyiz. Kinin, aspirin, bromürlü ampuller ithal edilmektedir. Fakat bir kısım ampullerin hammaddelerinin dışarıdan getirilerek Türkiye'de ampül yapıldığını da görmekteyiz. 1936'lardan sonra sülfamidlerin ithal yoluyla ülkemize geldiği izlenmektedir. Türkiye'de ilaç konusunda ilk tatlı kâr ilaç hammaddesi ithal eden Kızılay'ın elindeki kinin stoklarını kilosu 200 TL. sından labrotuvarlara devrettikten sonra bunların fiyatını 2000 TL. yükseltmesiyle görmekteyiz. Böylelikle ufak labrotuvarlar bir gecede sermayelerini y0 katına çıkartmış oldular. 1946 dan sonra ilk ilaç fabrikalarının temellerinin atılmasıyla karşılaşıyoruz. Yabancı patentler altında yabancı hammadde kaynaklı ilaçlar hızla üretilmekte, tedavi edici hekimlik alabildiğince dışa bağımlı olarak gelişirken, koruyucu hekimliğin ihmal edildiğini, halk tababetinin ise tamamen unutulduğunu görmekteyiz. Ninelerimizin kullandığı sinameki «pürsenid» adı ile ve yabancı patent altında ülkemizde satılmaktadır. Yine halk tababetinin en belirgin öğesi olan afyon çeşitli fraksiyonlara ayrılarak değişik isimler altında piyasaya sürülmektedir. Türkiye artık uluslararası tekellerin gözde bir pazarı haline getirilmiştir.

NASIL OLMALI ?

Yazımızın başında belirttiğimiz gibi hekimlikte ana hastalıkları tedavi etmekten ziyade onların ortaya çıkmasını önlemektedir. Bu yol hem ucuz hemde insani olan yoldur. Ülkemizde her ilacın rahatlıkla piyasada bulunduğu dönemde yaş ortalaması 56 (ileri ülkelerde 72) çocuk ölümleri binde 156 (ileri ülkelerde binde (20-30) olduğunu görüyoruz. Demekki sırf tedavi etmekle toplumumuzu kitlesel kırımlardan kurtaramamaktayız. Antibiyotik içerek ateşi düşen bir insan yeterince beslenemiyorsa yeterince soğuktan korunamıyorsa ve bulaşıcı hastalıklara karşı aşılanmamışsa yeniden hasta olmaya adaydır. Üstelik bu ikinci hastalığında ilkinde kullandığından daha fazla ilac kullanmak zorundadır. O halde yaptığımız iş gerçek tedavimidir. Geçici olarak hastalığı önlemek tedavi değildir. Onu kaynaklarında kurutmak gerekir. Bağırsak kurtları, içme sularından geçen mikroplu bağırsak hastalıkları yine üşütmekten ve mikrop almaktan geçen akciğer ve nefes yolları hastalıkları, iyi beslenemiyenlerin yakalandıkları hastalıklar ilaçla düzelecekmidir. Şüphesiz hayır.

— İyi beslenmek
— Soğuktan-sıcaktan korunmak ve barınmak
— Bulaşıcı hastalıklara karşı aşılanmak
— Rahat ulaşım olanaklarına kavuşmak
— Doğadaki hastalık kaynaklarının kurutulmuş olması
— Her türlü baskı ve zulümden uzak bulunmak

Bugün insanımızı kemiren hastalıkların % 90'nın ortadan kalkması demektir. Ülkemizde sürmekte olan mücadelenin kökünde yatan'en büyük etkenlerden birisi böyle bir topluma kavuşma özlemidir.■

VEYSEL ÇOLAK

Sürgün Meyveye Durdu

İbram Erdem, genç bir yazar. Öykü ve romanlarıyla yazınımızda yerini alacak biri. Ben onu, beklenmedik bir günde, beklenmedik bir romanıyla tanıdım: **«Sürgün Meyveye Durdu»**

Her nedense, öykü-roman denmiş yapıta. Böyle bir sıfatlamaya gitmek, yapıtın bölümlerden-alt bölümlerden oluşmasından kaynaklanıyor sanıyorum. Ama yanlış bu, mekanik bir değerlendirme. Ancak yapıttaki bir kaç bölüm bir öykü yetkinliği gösteriyor. Diğerlerine öykü dendiğinde eksik ürünler olarak kalıyorlar. Bu nedenle yapıta, kavramı tam karşılayacağından roman demek gerekiyor.

İbram Erdem, kitabını **«Sürülüp kırılmayana, yıkılmayana, baskı altında ezilmeyene, eğilmeyene, direnene, selam olsun diye...»** yazmış, sunmuş okuyucuya. Yapıtta böylesine bir öğretmeni anlatıyor. Bir direnen örneği gösterilmek isteniyor, gösteriliyor da. Aydın öğretmen bu. Düzenle çelişkisi olan, bu çelişkiyi yaşayan, göstermek isteyen biri. **«Anladığını anlatmayan alçaktır»** dizesini hiç unutmadan yapıyor gerekeni. Karşısında olan kitleye, öğrencilerine **«Hakkınızı aramanız gerektiğinde direnişinizi ölümü gözönüne almadan sürdüreceksiniz. Yoksa sürülen, güdülen hayvandan değişik bir yanınız olmaz. Kişiyseniz, kişiliğinizi etkileyen, isteğinizi ortadan kaldıran harekete karşı direneceksiniz. Durmanız, susmanız her türlü işleme layık olduğunu gösterir...»** (sf. 10) diye sesleniyor. Bu nedenle bir daha bir daha derken, yeniden sürülmekle karşı karşıyadır Aydın öğretmen. Boyun eğmeden gidecektir. **«Biraz sonra dostları düşmanlarıyla beraber arkada kalacaktı buralar. Yeni bir yere, yeni dostlara, yeni düşmanlara ulaşacaktı»** (Sf. 19) Can pahasına, kurtuluş, inanç pahasına çekilirdi bütün bu güçlükler. Anadan, babadan, yardan ayrı olmak farketmezdi. Düşman saldırıyor, doğru yoldayız demek. Ayrıca **«Çok şey öğreniyoruz bu yaşantıdan. Kendimizi, hayatı, sevdamızın haklılığını...»** (Sf. 33)

Aydın öğretmen romanın olumlu kahramanı. Devrimci bir öğretmen. Bu nedenle olacak, yazar, Aydın'ın kişiliğini daha iyi vurgulamak kaygısını taşıdığından Hatice'nin (Aydın'ın karısı) kişiliğini de olumlu bir biçimde somutlaştırıyor. Öylesine ki; Aydın'ın arkadaşları Hatice'den **«Hatice arkadaşın tavrı, bize daima devrimci bir anı olarak yol gösterecektir. Hatice arkadaştan daha çok şey öğreneceğiz.»** diye söz edebiliyorlar.

Bütün bunlar, bir gözleyicinin kalın çizgilerle aktarışı olarak kalması olumlu değil. Romanda öylesine ayrıntılar varki, asıl onlar su götürmez birer roman olabilirdi. Örneğin, Aydın öğretmen en ummadığı anda kendisine sahip çıkılıyor. Her gittiği yerde coşkuyla karşılanıyor. Bir türk gibi anılıp, bir bayrak gibi taşınıyor. Bu durum, devrimcilerin nitel dönüşüme hazır nicel birikimi sağladıklarını (bir yerde iyimserlik olur bu) imliyor belki. Ama yetersiz. Aydın öğretmenin kişiliği, çalışmaları silik çizgilerle verildiğinden olacak, giderilmiyor bu aksaklık.

İbram Erdem'in dilde de titiz olması gerekiyor. Son yıllarda politik çevrelerde süren tartışmalardaki dilin havasını taşıyor. Eğer bunu roman, öykü diline tam yedirebilirse, kuşkusuz bir aşama olacak. Kendisi de bunun farkında sanırım. Çokca, sözünü ettiğim dile uygun atasözleri kullanıyor. Bunlara da yeni bir biçim vermeye çalışıyor sanki: **«Isıracak köpek gülmez.»** bunun güzel bir örneği. Bir de **«kıvanmak»** ile **«belirleniyor»** sözcüğünü az kullansa...

«Sürgün Meyveye Durdu» üzerine çok sözedilebilir.

Devrimci öğretmenin, özellikle bizim ülkemiz koşullarında çektikleri, yiğitlikleri, başarıları destanlar yazdırır. **«Sürgün Meyveye Durdu»** işte bu destanlardan biri.■

Sürgün Meyveye Durdu, İbram Erdem, Oda y. Şubat 1978, 80 Sayfa.

Yazar ibram Erdem'le Bir Söyleşi

Yazar İbram Erdem, kendi deyimiyle «otuz küsür» yaşında. Gazi Eğitim mezunu. Lise edebiyat öğretmeni. Öğretmen olan bir kişinin Türkiye'deki serüvenini uzun uzun yazmaya gerek yok. Her öğretmenin başına gelenler İbram Erdem'in de başına gelmiş. Başından geçenlerin bir bölümü, ilk kitabı «Sürgün Meyveye Durdu'da anlatılıyor.

İbram Erdem, çevresinde çalışkanlığıyla tanınan bir kişi. Baskıya hazırladığı yeni kitaplarının yanısıra, daha önce hazırlamış olduğu kitapları üzerinde de sürekli çalışıyor. Kendi gibi öğretmen olan eşi de, çalışmalarında İbram Erdem'in en büyük desteği.

İbram Erdem, kafasını ve yüreğini ülkesinin bağımsızlığı yoluna adamış devrimci bir yazarımız, öğretmenimiz. Öykülerinde ve çeşitli gazete ve dergilerde çıkan yazılarında bu açıkça görülüyor. Onunla yaptığımız bu kısa konuşma sanırız HALKEVİ okuruna bizim izlenimlerimizi yansıtacaklar.

Celil DENKTAŞ

Size, kanıksadığınız için, yazmak daha kolay gelir. Yazarak derdinizi, özleminizi, kavganızı anlattığınız için bir iş yaptığınızdan gönlünüz de rahattır. Ama yine de anlatı türünde çalışan birisi olarak bir «konuşma» ya ne dersiniz? Söylemek isteyip de bugüne dek konu edemediğiniz şeyleri konuşalım. Çünkü, insanın kavgasını anlatmak başka, o kavganın düşüncesini, teorisini tartışmak başkadır Bu yolda konuşsak olur mu? Sanatın, öykünün sorunlarını tartışsak...

«Bir sanatçı ürününü oluştururken belirli bir uğraşın içinde olur. Bu uğraş insanın mutluluğudur bir bakıma. Yani iş insanın mutluluğu olmuştur İlk insandan bugünün çağdaş insanına dek bir sanatçı ürünü oluştururken ondan sonra daha değişik şeyle konuşmak tartışmak ister. Bir bakıma ürünü, okuru ve kendisi ve buna eleştirmeni de eklersek bu dörtgenin olaya tartışması, ortaya konan ürünün değerlendirilmesi çok önemlidir. Bu okura, sanatçıya çok şeyler kazandırır. Kuşkusuz bu iş, okurun sınıfsal yanını gözönünde bulundurarak, dünya görüşünün aydınlığında yapılmalıdır. Yani okur güncel sorunlarına **ip uçları** bulabilmeli üründe. Sanatçı da o ıp uçlarına daha da incelikle, ayrıntıyla yaklaşabilmeli. Bu en sağlıklı bir biçimde, andığımız dörtgenle oluşur. Konuşmanın bu bağlamada yararına inanıyorum.»

Öykücülüğümüzün geçmişi, 1870'lerden (Kıssadan Hisse, AME) bugüne yüzyılı aştı. Batı türlerine öykünmenin acemiliği kısa sürede sonuçlandı. Diğer bütün türler gibi öykü de biçimini, tekniğini belirledi. Çeşitli akımlar öyküye de egemen oldu. (Bunların yeterliliği tartışılır, ben yeterli saymıyorum. Ne romantik öyküyü, ne naturalist öyküyü vb. Bence tam örnekler elimizde yok.) Bugüne dek bir bölük sanatçı yetişti, yüzlerce ürün oluştu. Türkiye'nin de bu arada, tüm dünya gibi, tüm geri bıraktırılmış ülkeler gibi rengi değişti, yüzü değişti. İnsanı, insanlığın bilincine vardı. Miskinliği bıraktı. Kavga adamı olmaya başladı. Tarlada, fabrikada, sokakta, masa başında, kürsüde kavgasını yürütüyor. Yani hayat bu geri bırakurılmış ülkede dünya koşullarına uygun bir biçimde, koşut bir biçimde yürüyor. Sanat, yaşamın yansıtıcısı, değiştirmeye, geliştirmeye öncülük yapıcısı sanat, bugün bu ülkede hangi boyutlarda, seninle Türk öykücülüğünü bu bakışla değerlendirelim...

«İlk çağ düşünürlerinden başlamak üzere sanatı «ayna» olarak tanımlama gelenek olmuştur. Bu görüş uzun yıllar geçerliliğini korumuştur. Bir çok sanatçıya kılavuzluk etmiştir, ilk çağın bu görüşü. Bugün de yabansı kaçmıyor bu tanımlama. Ama felsefede çok şey tartışıldı. Felsefenin boyutları genişledi. Materyalist felsefe yaşama egemen oldu. Onun, sorunları tartışma yöntemi değişik oldu. Bu felsefeye katkıları olan bir devrimci de sanatın etkinliğini gözleyip şöyle söyleme gereğini duymuştur: «Sanat devrimin vidasıdır.» Sanatın **ayna** olmasıyla **devrimin vidası** olması tanımları ya da benzetmeleri bir sanatçının ürününü oluştururken göz önünde bulundurması gerekli belki de en önemli bir anahtardır. Sanatçı bu ayrımı yaptıktan sonra ülkesindeki insanın ekonomik ve sosyal durumunu saptaması gerekecek. Bizim gibi ülkelerde sanatçıların işleri daha da güçtür. Çünkü toplum topyekün bir değişim geçirmemiştir. Ülkede bir anda iki çağı gözlemek iki ekonomik toplum insanını gözlemek olasıdır. Yani feodal insanla, kapitalist insan kaldırımdan birbirine sürtünerek geçer. Sanatçı bu ayrımı yakalamak zorundadır. Yoksa kendisine çizdiği yol onu bir yerlere götürebilir ama, toplumuna, insanına pek katkısı olmaz. Yani değişen insanı gözlemek onun değişmesine yardımda bulunmak önde gelen iştir. Gözleyin en sosyalist kültürlü kişiyi, onun bir çok tavır ve davranışlarını belirleyen onun etkisinde olduğu feodal kültürdür. Şimdi tavır ve davranışlarımızı, almaya çalıştığımız sosyalist kültür değil de feodal kültür belirliyorsa, burda kültürel yetkinlik varolamamıştır. Kültürlü insan böyle çelişik bir konumdaysa kültürü okuma yoluyla alamamış emekçi, köylü, işçi, memur hangi durumdadır? Bunlar yaşamı nasıl değiştirecekler? Kendilerini nasıl değiştirecekler? İşte bugünün öykücüsü romancısı bu sorular yanıt arayarak ürününü oluşturmak durumundadır. Anlattığı insanın iç çelişkisini ve toplumsal çelişkisini çok iyi ayırt etmek zorundadır. Yoksa anlattığımız kişi A hareketini yapması gerekirken biz ona B hareketini yaptırırız. Bugün bu çözümlenmeyebilir ama kendi kendimize kötülük etmiş oluruz. Düşüncemizi baltalamış oluruz. Edebiyat tarihimizden örnekler sıralamak olanaklı. Çünkü bu günün insanının yapısı karmaşıklaşmıştır. İşte öykücünün ödevinin güçlüğü burada. Bu karmaşıklığı çözmeli onu göstermelidir öykücü, romancı. Öykümüzün sorunları burada yatıyor, çözümü de...»

Öykü konusunda çok şey söylendi. Popülizm konuşuldu, popülist ürünler verildi. Romantizm konuşuldu, romantik ürünler verildi. Naturalizm konuşuldu, naturalist ürünler verildi. Realizm, parnasizm, gerçeküstücülük, varoluşçuluk, vb, yığınla görüş ve ürün ortalığı kapladı. İlginç olan buraya kadar saydığım türler yaşamı bunlara uygun olmayan bir sınıfın çocuklarını (işçi-köylü) etkiledi. Şimdilerde bizde işçi sınıfının dünya görüşü doğrultusunda bir sanat oluşuyor. Siz sosyalist gerçekçi sanat diye ad koydunuz. Daha doğrusu bu görüşün ilkelerine özen gösterdiniz. Bu doğrultuda öykücülerimizi ve onların yerlerini konuşalım.

«Çok şey konuşuldu. Konuşulacak. Konuşmanın özü önemli. Konuşmaya yöneltilen bakış açısı önemli. Sorunu çözmeye yöneliş önemli. Çözümledikten sonra bu doğrultuda ürün oluşturulmasına katkıda bulunmak önemli. Bu doğrultuda çalışılırsa sanata, yaşama katkıda bulunmaktan sözedilebilir. Kaldı ki, sanatçı ortaya koyduğu ürününü yayınlama sorunu ile karşı karşıya. Şimdi bu sorun çözümlenmeden sanatçı, sanatının sorunlarına çözmüş pek büyük bir iş yapmış sayılmıyor, Ya da sayılmamalı. Kuşkuya yer yok elbette... oturup duracak değiliz. Zorlayacağız koşullarımızı. Ürünlerimizi oluşturacağız. Bugün oluşturacağımız ürünün özünü de, elbetteki Sosyalist Gerçekçilik oluşturacak. Şimdi bu çok genel bir ad. Ne anlıyoruz Sosyalist gerçekçilikten? Ürünümüze bu nasıl yansıyacak? Ne diyorduk dün. Toplumculuk. Toplumcu gerçekçilik. Ama bunlar, emperyalizm çağında ezilen halkların, sınıfların kavgasını, sevgisini, üzüntüsünü, coşkusunu tam olarak karşılamıyor. Nikaragua'nın, Angola'nın yaşadığı olayları ancak **sosyalist dünya görüşüyle** açıklamak olanaklı. Elbetteki bu dünyanın insanına yönlendiriciliği, etkileyiciliği, değiştirmeyi sağlayacak olan da bu dünya görüşünün, sanata sunduğu; sosyalist gerçekçi sanat ilkesidir. Bugün bu tartışmaları bir çok arkadaş yürütüyor. Ürünlerini oluştururken bu bakış açısının kılavuzluğuna gereksinim duyuyorlar. Hani sanatçının yanlı olmasıyla ilgili bir olay. Neyi, kimi yazacaksınız? Bu sorulara yanıt verdiğiniz zaman yanlı oluyorsunuz. Eğer sanata özen gösteriyorsanız, önem veriyorsanız! Ülkemizde bugün, bireyciliği savunan, bireyin sorunlarını gündeme getiren sanatçılar var; toplumculuğu savunup bireyin sorunlarını anlatan sanatçılar var. Sosyalistlik adına bireycilik yapanlar var. Bir de bizim gibi Sosyalist Gerçekçi Sanatın ülkemiz koşullarında yatağını oluşturmaya çalışanlar, orda yerini almaya çalışanlar var.»

Geçen yıl iki çalışmanız yayınlandı. «Oyunun İçi,» dergilerde yayınlanmış çalışmanızdı. «Sürgün Meyveye Durdu,» hiç bir yerde yayınlanmadan kitaplaştı. Bu yayınlanma olayı ile ilgili söyleyecekleriniz var mı?

«Bir sanatçının mutlu olabileceği olaylardan belki de en büyüğü ürününün yayınlanmasıdır. Ama ülkemizde bu olay o denli zor ki... Yani ekonomik yapı özellikle sanatı, yayını tehdit etmektedir. İktidarlar buna özellikle özen gösteriyorlar. Elbette bu işe para yatıran yayıncı da kâra yönelik eserlere yöneliyor. Hani burda okuru yozlaştırma yatıyor. Yayıncı tutarlı olsa, ille de öykü yayınlasa ille de Türk öykücüsü yayınlasa, zarar mı edecek? Kesinlikle hayır. Ama onca bunun gereği yok. Kolay olan, kârlı olan önemli. Bundan ki, biz de böyle düşünen yayıncıyı suçlayamayız. Ama okumaya sevdalanmış kitleler, önüne bir şeyler koyduğunuz zaman burun kıvırmıyor. Sözün gelimi **Oyunun İçi,** kısa sürede tükendi. Çok iyi bir dağıtım yapıldığından değil. Aracı katmadan direk okuyana kitap sunulduğu için. Sürgün Meyveye Durdu'nun durumunu bilmiyorum. Ama sorun pazarlama sorunu. Propağanda sorunu...»

Peki şimdi siz ne yapıyorsunuz? Çalışmalarınız ne boyutlarda? Nasıl çalışmalar yapmayı düşünüyorsunuz, ya da yapıyorsunuz?

« Hazırladığım iki öykü kitabım var. Bir masal kitabım var. Onlardaki eksiklikleri atmaya çalışıyorum. Roman çalışmalarım var. Toplumun içindeki çeşitli kesimlerin, kişilerin neden etkin olduklarını koymaya çalışıyorum. Yani yaşam sürüyor. Yani herkes uğraşı doğrultusunda yaşama meyvelerini vermeye çabalıyor. Şimdi ne desek boş. Günü gelince göreceğiz bir bir...» ■

HALKEVLERİ Genel Merkezi Tarafından Yayınlanır

SAHİBİ : HALKEVLERİ adına Ahmet YILDIZ

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ : Özkan YILDIRIM

FİYATI : 500 Krş.

YAZIŞMA ADRESİ : İnkilâp Mah. Fırat Sokak No : 4 (Ankara Valiliği arkası) Ulus-ANK.

Tel : 24 37 11 - 10 60 79

BASILDIĞI YER : HALKEVLERİ Basımevi/Tel : 17 65 53